

EESTI POLITSEILEHT

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AJAKIRI.

Nr. 21 (439)

15. detsembril 1930 a.

X. aastakäik

Ilmub kaks korda kuus, igal 1. ja 15.
Tellimise hind: aastas Kr. 10.—
poolaastas „ 5.—
veerandaastas „ 2.50

Kohtu- ja siseministeeriumile alluvatele asutus-
tele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:
aastas Kr. 8.—
poolaastas „ 4.—
veerandaastas „ 2.—

Üksik number maksab 50 senti.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. T. 432-47
Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1

Kuulutuste hinnad:

1/1 lehek.	Kr. 40.—	1/4 lehek.	Kr. 10.—
1/2 „	20.—	1/8 „	5.—
1/3 „	13.50	1/16 „	2.50

Tunnistuste kaotuste kuulutused Kr. 1.—

Lehe eesküljel 75% o, tekstis 100% kallim.

Aadressi muutmise 30 senti.

Aadress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) K. Perandi, Kuriteo tegurid. 2) Uus abinõu õnnetuste ärahoidmiseks maanteedel pimedal ajal. 3) Rahvusvaheline politsei-raadio. 4) Kas ummikus? 5) Kuiv Ameerika. 6) Parun Shinnborn. 7) Ametlik osa. 8) Küsimusi ja kostmisi. 9) Välismailt. 10) Kuulutusi.

Kuriteo tegurid.

K. Perandi.

(Lõpp.)

Kõik need välised tegurid on kahtlemata võimsaks tõukejõuks kuritegude tekkimisel, kuid siiski mitte küllaldaseks. Ühesugustel välistel tingimustel suudab üks oma tasakaalu kindlasti alal hoida, kuna teine selle varem ehk hiljem kaotab. Seepärast oleks meie edaspidine ülesanne kindlaks teha, missugused sisemised tegurid inimese vastupanu võimet niivõrd halvavad, et ta hakkab kurjategijaks.

Kuriteo arenemise bioloogilist külge on ammu käsitatud kõikide aegade kirjanike poolt. Võiks ainult mainida Shakespeari draamasid ja Dostojevskij töid. Selle juures, nagu tähendab Liszt, ei ole mingit vahet selles, kas seda probleemi kirjanik oma loova intuitsiooni abil katsub lahendada või seda teeb teadusemees hoolsate anatoomiliste ja psühholoogiliste uurimuste varal.

Neid teaduslisi uurimusi on eriti põhjalikult tehtud antropoloogilise kooli poolt, kuigi ta ehk kõige rohkem rõhku pani kurjategija väliste, anatoomiliste ja füsioloogiliste tundemärkide selgitamisele. Kuid, nagu muu seas prof. Bjerre tähendab, on viimasel ajal tekkinud tarve üldiseist, enam-vähem pealiskaudseist ja kõikuvaist kurjategija spetsiifiliste omaduste fikseerimisest üle minna sügavamale ja detailsemale kurjategija hingeelu analüüsile. Alles nii võime omandada kindlamaid teadmisi tema sisemisest olemusest.

Üksikuist sisemisist kuriteo tegureist vaatleme kõigepealt vanadusastme mõju kuritegevusele. Ühed teadlased, näiteks Colajanni, arvavad, et vanadusastmel ei või olla otsekohest mõju kuritegevusele. Teised, nagu Quetlet, Guerry ja Neklju-

dov, väidavad, et see mõju on olemas ja selle juures kõikjal ühesugune. Kuigi vanadusastme mõjule ei või anda sarnast tähtsust nagu seda teevad viimati nimetatud teadlased, siis ei saa eitada selle olemasolu. Iseäranis hädaohtlik on ses mõttes lapsega, mil inimese karakter on veel välja kujunemata. Nooruslikust optimismist ja kergemeelsusest kantuna annab laps kergesti järele kiusatusile, eriti veel siis, kui talle mõni hea sõber annab selleks nõu. Nagu mitmed uurijad näitavad, ületab noorte (kuni 18 aastani) varaste arv kaugelt täiskasvanud varaste oma. Petmisi selle vastu tuleb laste juures vähem ette, kuna need nõuavad kurjategijalt juba rohkem osavust ja järelekaalumist. Samuti on hädaohtlik puberteedi ajajärk ühenduses sugulise valmimisega. Sel ajal on väga sagedased võõra vara raiskamised, kehavigastused, samuti kuriteod kombuse vastu. Nii tuleb — Aschaffenburgi järgi — kolme vägistamise peale, mis täiskasvanute poolt korda saadetud, kaks sarnast, mis toimetatud alaealiste poolt. Mis puutub teiste vanadusastete mõjusse, siis on ka siin olemas teatav rippuvuse vahetõrge vanadusastme ja kuritegevuse vahel. Nii sünnib kõige rohkem vägivallategusid täies mehe jõus, kuna vanaduses kehaliste ja vaimliste jõudude vähenemisega ka kuritegevus järjest väheneb. Kuid, nagu Aschaffenburg tähendab, ei ole vanaduseastme mõju siin kaugeltki selle tähtsusega kui just noores eas. Seepärast on väga tähtis vähendada ülalnimetatud hädaohte otstarbekohase kasvatuse abil.

Kui nüüd vaadelda kuritegevuse rippuvust sugulistest vahetõrgetest, siis avaldub see kõigepealt selles, et teatavad kuriteod ainult kas meeste või naiste poolt saadetakse korda. Niisugused kuriteod on näiteks lapsetapmine naiste juures, vägistamised, sõjaväekohustuste rikikumised meeste juures. Peale selle tuleb üksikuid kuritegudest naiste juures kõige sagedamini ette kupeldamine, kodused vargused, söim ja valesüüdistused, kuna rohkem brutaalset iseloomuga kuriteod leiavad nende juures vähem aset. Üldiselt aga jääb naiste kuritegevus meeste omast kaugele taha.

Viimast nähtust on katsutud mitmet viisi seletada. Antropoloogiline kool leiab, et naine oma psühhofüüsiliselt konstruktsioonilt mehest märksa taha jääb. Kuna

aga nende kuritegevus sellest hoolimata mehe kuritegevusest alla jääb, siis seletavad nad seda prostitutsiooniga, mis naiste juures täidab kuritegevuse aset. Sotsialistid selle vastu arvavad, et selle nähtuse põhjuseks on naiste alandatud seisukord ühiskonnas. Kui naine saaks tegutseda samadel aladel nagu meeski, siis tõuseks ka naiskurjategijate arv. Siia juure lisab Aschaffenburg, et naiste iseseisev osavõtt kaubandusest ja tööstusest pole põhjuseks naise kuritegevuse kasvamisele, küll aga sellega kaasaskäivad pahed, peasjalikult andumine naudingule ja joominguile.

Samuti on vaieldav abielu mõju kuritegevusele. Colajanni arvab, et abielu on teguriks, mis vähendab kuritegevust, eriti kuritegevust varanduse vastu. Nagu uueaegsed uurimused näitavad, ei ole see vaade põhjendatud. Selle järgi abielu ei osutu ainult jõuetuks abikaasasid tagasi hoida kuritegevusest, vaid näib neid koguni soodustavat. Isegi sugulised kuriteod ei vähene, vaid suurenevad koguni, nagu näit. veresegamised jne. Samuti on suur ka noorte abielusolevate varaste arv, missugust nähtust püütakse seletada majanduslike kitsikustega, mida abiellumine toob eriti vaesema rahva juures enesega kaasa. Suur on ka haavamiste ja kehavigastamiste arv abielusolijate juures, mida osalt võib seletada halbade korterioludega. Samuti võib arvata, et kui üks pool on kuritegeliste kalduvustega, et see siis teisele poolele oma paha mõju ei jäta avaldamata. Suur on kurjategijate protsent leskede ja lahutatute juures. Prinzing seletab seda nähtust seega, et teise poole kaotusega kaasaskäivad moraalsed vapustused kutsuvad selle esile. Oigem ehk näib siiski olevat Aschaffenburgi seletus. Selle järgi oleks lahutatute suurem kuritegevus seletatav seega, et osa abielusid lahutatakse kuriteo kordasaatmise puhul ühe abikaasa poolt.

Kõik need sisemised tegurid näitavad meile neid sisemisi jõude, mis niivõrd nõrgestavad inimese vastupanu jõudu teataval momendil, et kiusatused kuriteo teele asuda temast võivad võitu saada. Kuid seda sisemat tuuma, miks kõigil ülalootletud põhjustel üks langeb ja teine mitte, ei seleta nad ainuüksi küllaldaselt ära.

Kõigepealt tekib ühenduses sellega küsimus, kas iga kurjategija sisim olemus

ei peitu iseärases spetsiifilises kurikalduvuses, mis on temale juba sündimisest saadik omane ning mis eraldab teda teistest normaalseist inimesist. Selle erilise Kaini märgi otsimisel on antropoloogiline kool näinud õige palju vaeva. Ja oma uurimuste lõpptulemuses on ta sündinud kurjategija olemasolu jaatavalt otsustanud.

On loomulik, et sarnasel veendumusel olles antropoloogid peatähelepanu pöörasid eriliste omaduste ja tundemärkide otsimisele, mis oleks võimaldanud eraldada kurjategijat normaalseist inimesist. Sarnaseid tundemärke leiti igalpool, küll kurjategija anatoomias, küll psüühikas. Esi-algu oli kurjategija tüüpe üks, pärast aga jagunes see kolmeks ja nimelt — sündinud mõrtsuka, vägistaja ja varga tüüpideks. Ja igäihel neist pidi olema terve rida oma spetsiifilisi tunnuseid. Sealjuures pöörati erilist tähelepanu pea kujule ja näo ilmele. Kuid kõik leitud tunnused on pärastil uurimusi osutunud relatiivseiks. Nii, näiteks, tulevad peaju anomaaliad, mida antropoloogid esialgu arvasid ainult kurjategijaile omaseiks, õige laialt ka normaalsest inimeste juures ette. Sedasama tuleb öelda ka teistest tunnustest, muu seas ka näoilme kohta. Lõpuks on antropoloogid isegi pidanud tunnustama, et isik, kes on varustatud kõigi kuritegelist tüüpi iseloomustavate joontega, tegelikus elus võib kuritegu ka mitte korda saata. Teisest küljest aga on suur protsent kurjategijaid, kelle juures ei tule ette ülaltähendatud anomaaliaid.

Väide kurjategija väliseist spetsiifilisist tunnuseist langeb täielikult ära. Ainuke asi, mis tast ehk on jäänud järele, on asjaolu, et antropoloogilise kooli poolt loetletud anomaaliaid kurjategijate juures võrdlemisi rohkem ette tuleb kui normaalsest isikute juures. See räägib küll nende relatiivselt madalamast füüsilisest konstruktsioonist, ei võimalda aga teha selliseid järeldusi, nagu seda on teinud antropoloogiline kool.

Ühenduses sellega peab tunnustama, et muuseas pärvusel on kuritegevusele teatav mõju. Kuid see mõju ei ole niivõrd otsekohene kui kaudne. 507 kurjategijast leidis Marro ainult 13 prots. niisuguseid, kelle vanemad olid kurjategijad, kuna ülejäänud 77 protsendil halb pärvus olenes nende vanemate kuulumisest alkohoolikute, epileptikute, vaimuhaigete ja

teiste sarnaste hulka. Ja nagu varem tähendatud, seisab see pärvus vaimlises ja füüsilises alaväärtuslikkuses. Kui kurjategija lapsest saab kurjategija, siis ei või siin sugugi veel kindel olla, et ta oma vanemalt on pärinud oma kurikalduvused. Küll aga võib ta neilt pärida nõrga füüsilise ja vaimlise konstruktsiooni, seda enam, et nende kurjategijad-vanemad sageli elavad väga priiskavat elu, mis ei võimalda järele jätta tervet sugu. Siia juure tuleb veel halb kasvatus, kuna laps oma mõtteilma peamiselt kujundab teda ümbritseva miljöö järgi. Kuna vanemad kuritegevust ja karistust ei pea häbi-asjaks, siis ei pea seda ka laps, astudes nii oma vanemate jälisse.

Kui nüüd eitada sündinud kurjategija olemasolu sarnasel kujul, nagu seda antropoloogiline kool on toonud ette, mis on siis kuritegevuse sisimaks tuumaks, selleks mikroobiks, mis teda ikka ja jälle esile kutsub. Et leida vastust sellele küsimusele, selleks on vähe heita pilku ainult kurjategija väliseile omadusile, vaid on tarvis tungida tema hinge sügavasse olemusse, mis on võimalik ainult detailsete ja põhjalikkude kriminaalpsühholoogiliste uurimuste kaudu.

Niisuguseid uurimusi on toimetanud kadunud prof. Bjerre ja ta on neis huvitavate tulemusteni jõudnud. Selle järgi oleks iga kurjategija sisimaks olemuseks nõrkus, võimetus täita kõiki neid kohuseid, mis tegelik elu paneb tema peale. Sellest nõrkusest kasvavad välja kõik need patoloogilised hingelised nähtused, mis oma järk-järgulisel arenemisel võivad lõhkuda inimese moraalse vastupanujõu ja lõpuks teha temast kurjategija. Eelpool, kui oli jutt alkoholi, prostitutsiooni, vaesuse ja halbade korteriolude mõjust, sai puudutatud neid põhjusi, mis inimese teevad elujõuetuks. Siin tahaksin ainult tähendada, et pärvus sealjuures ei mängi sugugi otsustava teguri osa. Väga sageli võib see oma alguse saada mitmesuguseist organismi patoloogilisist puudusist, haigusist, alatoitlusest, halvust kombeist, ülejõu töötamisest, unepuudusest jne. On aga inimese mõtte- ja tundeilm juba teatavas halvas suunas liikuma pindud, siis kasvab ajajooksul selle hävitav mõju inimese hinge peale autosuggestiooni läbi alatasa suuremaks, nagu kasvab mäest allaveerev laviin, kiskudes inimese alla peadpööritava hulkatuse kuristikku.

Ühenduses sellega tahaksin paari sõnaga puudutada ka kurjategija parandamise küsimust. Siin tuleb kõigepealt arvestada seda, et kuritegevuse juured ulatuvad tavaliselt juba lapseikka. Mis seal võib olla esines teatava iseloomu nõrkusena, pahelise kalduvusena, muutus halva kasvatuse viljana valdavaks jõuks täiskasvanu hingeelus, mattes ja lämmatades paremuse eod täielikult enda alla. Seepärast ei pea meie ootama, kuni vee- revast lumekübemest saab laviin, vaid peame õigel ajal oskama lapse juures nähtavale tulevaid saatuslikke kalduvusi lämmatada. Lapsel enesel puudub kriitika- võime täiesti, samuti ei ole küllalt välja arenenud need sisemised jõud, mis temas esilepuhkenud kirgesid teaks ja suudaks õigel ajal vaos hoida. Nad arenevad omapead ja teevad lapsest kurjategija. Siin on tingimata tarvis kasvataja juhtivat kätt. Kahtlemata on selle juures tarvis sügavamat lapse hingeelu tundmist.

Mis puutub täiskasvanute parandamisse, siis on see märksa raskem, kuna siin on juba tegemist sügavale läinud moraalse laastamisega. Kuid ka siin ei tohiks see olla täitsa lootusetu, kuna selle elujõuetuse põhjuseks on sageli mitmesugused orgaanilised vead. Kui meie viimaseid osaltki suudaksime kõrvaldada, siis oleks sellega ühenduses loota ka kurjategija moraalset uuestisündi. Kunagi oli ajalehis teade ühe Tallinna elaniku

kohta, kellel halva ülalpidamise ja mitmekordsete ametnike haavamiste pärast terve rida kohtuprotsesse ees oli. Vahepeal haigestus mees ja temale tehti peaaegu operatsioon. Selgus, et sinna oli jäänud peatumata kuulikild juba jaapani sõjast saadik. See kõrvaldati, mees paranes ja nagu uuesti sündinud, pidades kõiki oma eelmisi tegusid rumalateks lapsetempudeks.

Meie ülesanne on iga kurjategija juures seda viga üles otsida, mis tema hingeelu kohta on saanud määravaks teguriks. Võib olla on selleks mõni orgaaniline rike, võib aga olla, et selle põhjused peituvad veel kusagil hoopis mujal, tema psühhofüüsilises olemuses. Üks aga näib olevat kindel, et meie otstarbekohase keha eest hoolitsemise, vastava dieedi ja korrapärase, jõule vastava töö ja puhkuse läbi kurjategijat kehaliselt võime karastada, mis kahtlemata ei jäta oma head mõju ka vaimule avaldamata. Kurjategijaid tuleks ses mõttes rohkem arstida kui karistada. Sarnaseid katseid on ka praktilikas tehtud ning mitmed kriminalistid tõendavad, et nad oma tagajärgede poolest on osutunud headeks.

Kuid veel suurema tähtsusega kui kurjategijate parandamine on kahtlemata kuritegevuse preventatsioon, ning sellepärast on siin väga suur tähtsus mitmesugustel sotsiaalse iseloomuga abinõudel, eriti aga noorte eest hoolekande otstarbekohasel korraldusel.

Uus abinõu õnnetuste ärahoidmiseks maanteedel pimedal ajal.

Välispolitsei raskemaid ja vastutusrikkamaid ülesandeid meie päevil on kahtlemata liikumise reguleerimine ja võimaluste piires õnnetuste ärahoidmine, mis on ühenduses liikumisega linnade tänavatel ja maal maanteedel. Alatas kasvav autode arv — nii linnas kui maal — näitab liikumise elavamaks muutmist. Sellele tuleb lisaks veel see asjaolu, et autode liikumine just maal laieneb väga kiiresti. Kõikjal maailmas, mitte ainult meil, osutuvad autod, eriti autobused kardetavaks võistlejaks raudteele: inimesi ja kraami veetakse maal meeeldi autobustega ja veoautodega, mis muidugi suurendab tänavõnnetuste arvu, milles peitub

teatud hädaoht maaelanikkudele, kes pole harjunud tiheda ja kiire autoliikumisega. Kuna politsei suudab linnades autoliikumist veel kuidagi vaos hoida, korraldades seda liikumist hädaohu vähendamise suunas, ei saa politsei maal praegu midagi ette võtta õnnetuste vältimiseks, mis ühenduses autode liikumisega. Maal ei saa politsei süstemaatiliselt võidelda nende autojuhtide vastu, kes ei pea määrustest lugu ja oma ja kaassõitjate ning maaelanikkude elu hädaohtu seavad ettevaatamatu ja hooletu sõidu tõttu. Politsei saab maal ainult juhuslikult kätte süüdlasi liikumismääruste vastu eksimises, ja harilikult ka alles siis, kui juba mõni õnnetus

on juhtunud. See ei olene politseist, tema tegevusest või tema tegevusetusest, see on üldine nähe ja sellega peab leppima, lootma jäädes autojuhtide arusaamisele ja armastusele elu vastu.

Kuid autode liikumises maal peitub veel teine hädaoht. Maainimesed, kes, näiteks, hobustega maanteed mööda sõidavad, ei tunne tihti neid hädaohte, mis on ühenduses autode kiire liikumisega, nad ei pea kinni liikumisreeglitest või ei tunne isegi neid. Sõidetakse maantee vasakul poolel, teed andes autole või mõnele teisele sõidukile, ei pöörata paremale poole, vaid pööratakse vasemale poole, mööda ei lasta sõita vasemalt, vaid paremalt poolt jne. Talumees ei pea neid reegleid tihti tähtsaks, sest talle pole keegi veel selge sõnaga seletanud, kuivõrd tähtis on just sarnastest reeglitest kinnipidamine; nende vastu eksimine võib endaga kaasa tuua raske õnnetuse, milles süüdi hobuseomanik ja mitte autojuhid.

Muidugi aga raskendavad hädaohuta liikumist maanteedel veel teised asjaolud, eriti pimedal ajal. Nende hulka kuuluvad kõigepealt sõidukite mittevalgustamine või halb valgustamine. Heinakoormad, maavankrid jne. liiguvad pimeduses, ilma et neil oleks mingi valgustamisabinõu kaasas. Autojuhid ei pane tähele ja ei saa tihti eriti kiire sõidu ja halva ilma (udu, vihm, lumesadu jne.) juures jälgida, et maanteel liigub mingisugune hobusõiduk. Pealegi on alati raske pimeduses otsustada — ka siis, kui vanker jne. on valgustatud — kas sõiduk liigub autoga ühes suunas või aga vastupidises suunas.

Enamaltjaolt pole sõidukid maal üldse valgustatud; kui nad valgustatud on, siis väga halvasti ja otstarbetult. Nagu teatab politsei-van. ltn. Krause ajakirjas „Die Polizei“, on sakslane Oskar Golombek Neudorfist Oppelni juures leidnud valgustamise viisi, mis on igapidi praktiline ja otstarbekohane ja mis on iseenesest nii lihtne, et ainult imestada tuleb, mispärast pole keegi teine juba varem tulnud Golombeki mõttele. Valgustamiseks tarvitatakse harilik lamp, s. o. latern, nagu neid ka seniajani tarvitati. Laternat ei tohi aga käes hoida ega ka mahutada sõiduki taha, just laterna mahutamises seisib seniajani peaviga. Latern mahutatakse vankri servale. Ta on varustatud hoidjaga, mis võimaldab laterna külgepanemist igasugustele vankritele. Laterna

iseäralduseks on see, et ta ei anna valget tuld nagu seni. Valge tuli pole maanteedel sugugi otstarbekohane, sest, näit., udusel ilmal ei näe sarnast tuld keegi, eriti pikema maa peale. Golombeki poolt konstrueeritud laternal on ees roheline klaas ja taga kollakas-punane klaas, nii et latern annab kaht värvi valgust: rohelist ja kollakas-punast. Nagu katsed näitavad, on sarnast valgust võimalik näha juba pilka maa tagant. Roheline, eriti aga kollakas-punane valgus paistab juba umbes 500 mtr. peale, kuna valge valgus sugugi nii kaugemale ei paista — ühesuguse lambi konstruktsiooni juures. Leiduse hea külg seisab nüüd selles, et autojuht kõigepealt näeb sõiduki valgust võrdlemisi kaugemale ja et tema võib kohe valguse värvi järgi otsustada, kas sõiduk liigub samas suunas nagu autogi või aga vastupidises suunas.

Golombek on oma leiduse patenteerida lasknud ja ta kavatsesvat võtta patendi ka välisriikides. Uus latern prooviti mitmel korral politseivõimude juuresolekul ja leiti, et ta vastab tõesti kõigile nõuetele ja on hästi praktiline tarvitamiseks. Tuleb veel pidada silmas, et latern asetatakse sõiduki vasakule küljele, nii et ka hobused ei kata kinni laternat.

Imelihtne idee vankreid valgustada maanteedel värvilise tule abil on kahtlemata hea mõte. See uuendus on kasutoov nii autojuhtidele kui ka maaelanikkudele-sõitjatele. Sest, nagu juba tähendatud, ei kõlvanud seni tarvitatud vankrite valgustamisviis, ta ei suutnud ära hoida liikumisõnnetusi maanteedel, millede arv alatasa kasvas ja kasvab — eriti suurtel maanteedel, kus liikumine elav, ja maanteedel, mis linnade, alevite, alevik-kude jne. läheduses. Sellele lisaks tuleb veel see, et maamehed, õhtul linnast tulles, väga tihti vankril magama jäävad: kraam on linnas hästi maha müüdüd, raha on saadud, raha eest on ostetud „väike käreakas“ ja selle tagajärjeks on korralik uinak vankril kojusõidul. Üldiselt pole ju midagi katki: hobune tunneb teed ja autosid ka ei kardata, nii et kõik eeldused on olemas selleks, et teekond hästi lõpeks. Kui see aga sarnases olukorras halvasti lõpeb, siis harilikult seetõttu, et auto vankrile otsa sõidab — juht ei pane tähele õigel ajal sõidukit, ei saa seda tähele panna pimeduse ja halva valgustuse tõttu, ta annab viimasel silmapilgul sig-

naali, kuid unest äsja ärrganud maamees ei suuda nii kiiresti tegutseda, ta ei suuda enam viimasel silmapilgul kõrvale sõita ja autole teed anda — ning õnnetus ongi käes. Uue laterna tarvituselevõtmisega vähenevad aga sarnased hädahud tunduvalt.

Muidugi seisab selle küsimusega tihedas ühenduses teine: maavankrite valgustamise küsimus üldse. Meil — nagu mujalgi — ei armastata maal vankreid üldse

valgustada: arvatakse, et see on üleaarune ja mingi linnasakste väljamõeldis, kellel aimu pole maaelust ja roheline laua taga kõiksuguseid tarkusi välja hauduvad, milledest pole kellelgi tulu. Meie peame esijoones nõudma, et maavankreid üldse hakataks valgustatama pimedal ajal — kui see nõue leiab vastuvõtmist, siis alles võib harutamisele tulla juba teine küsimus: kuidas vankreid valgustada kõige otstarbekohasemalt.

Rahvusvaheline politsei-raadio.

Tihti armastatakse öelda, et meie saajand on kuritegevuse õitseage, et kunagi varem pole toimetatud nii palju kuritegusid kui nüüd, ja et kunagi pole kuritegusid nii raffineeritult toimetatud kui meie päevil. Selles on palju tõtt. Õige on kahtlemata, et kurjategijad praegu kasvavad kasutada tehnilisi abinõusid, nii palju kui võimalik, kuritegude toimepanemisel ja siis põgenemisel. Autod, lennukid, moodustavad imekiire liikumisvahendi, mis sugune asjaolu võib politseid kurjategijate tagaajamisel tõesti seada raskesse seisukorda, seda enam, et loetletud liikumisabinõud võivad liikuda üle riikide piiride peaaegu takistamatult, ei ole sageli võimalik kontrollida autode ja lennukite liikumist üle piiri. Terve probleem seisab muidugi selles, kas politsei saab kiiremini tegutseda kui kurjategijad või mitte — kiiruse küsimuse lahendamises seisab kõik. Ja õnneks on politseil abinõu, mis aitab üle tekkivatest raskustest, mis alles hiljuti võeti tarvitusele ja mille head tagajärjed on suutnud ennast näidata: see on raadio ja piltide edasiandmine traadita teel.

Võiks arvata, et raadio kasutamine politseiliseks otstarbeks on sama vana kui raadio ise. Kuid kahjuks pole see nii. Üksikutes riikides hakati küll juba võrdlemisi pika aja eest tarvitama ja kasutama raadiot ja traadita telegraafi politseiliste sihtide saavutamiseks, kuid see ei sündinud rahvusvahelises ulatuses, raadiot tarvitati ainult siseriikliselt politseijaoks. Minnes välja seisukohalt, et politsei peab kasutama kõiki tehnilisi abinõusid võitluses kuritegevuse ja kurjategijate vastu, võeti rahvusvahelise krimi-

naalpolitseilise komisjoni 1927. aasta koosolekul Amsterdamis esmakordselt küsimus harutamisele, kas on tarvilik sisse seada politseide rahvusvaheline ühendus raadio abil, jaataval korral: kuidas seda teostada. Koosolekul jõuti otsusele, et rahvusvaheline politseiraadio on tarvilik ja et seda seisukohta tuleb kaitsta kõigepealt Washingtoni sellekohasel konverentsil („Conférence radiotélégraphique Internationale de Washington“). See konverents peeti sama aasta oktoobrikuus ja seal nõuti ka juba eriliste lainete sisseadmist ja tunnustamist politseile. Konverentsil vaieldi pikemalt politseide nõudmise üle, lõpuks jõuti siiski arvamisele, et rahvusvaheline politseiraadio on tõesti hädavajaline; ühtlasi reserveeriti ka politseile eriline lainepikkus, mis määrati kindlaks 3000 ja 8000 meetri vahel, s. o. politseile anti sarnane eriline kasutada, mida politsei kasutada ei saanud ja ei kasuta, nagu allpool näeme.

Alates 1927. aastast on politseiraadio küsimus olnud päevakorral kõikidel rahvusvahelise kriminaalpolitseilise komisjoni koosolekudel. Berni koosolekul, mis peeti 1928. aastal, valiti erikomisjon, kes pidi tegelema just selle küsimusega. Kõigepealt seisis dramakomisjon (milles kujuenes aja jooksul alaline erikomisjon) ülesanne kindlakstegemises, missugustes riikides on politseiraadio juba sisse seatud ja missuguses ulatuses. Berni konverentsil ei läinud veel korda tuua täit selgust asjasse, sest politseide esindajad ei osanud anda tarvilikke andmeid, nad polnud eriteadlased radiotelegraafi alal ja võisid anda ainult umb- ja pealiskaudseid andmeid. Otsustati siiski kokku kutsuda

eriteadlaste kongress, mis pidi enesest moodustama rahvusvahelise kriminaalpolitseilise komisjoni alamkomisjoni ja kuhu paluti esindajatena saata isikuid, kellel tarvilikud teadmised ja täpsed andmed politseiraadiost. Ühtlasi paluti komisjoni liikmeid juhtida valitsuste tähelepanu veel kord sellele hiiglasuurele tähtsusele, mis on politseiraadiol üldse, rahvusvahelisel politseiraadiol aga eriti. Sarnasel moel moodustatud alamkomisjon astus juba veebruarikuus 1929. Viinis kokku. Alamkomisjonis olid esitatud järgmised riigid: Saksamaa, Bulgaaria, Prantsusmaa, Poola, Austria, Shveitsi, Jugoslaavia, Tšehhoslovakkia ja Ungari. Peasjalikult harutati sellel koosolekul rahvusvahelise politsei-raadio organiseerimise küsimust. Oli muu seas vaja kõigepealt kindlaks määrata, missuguste reeglite alusel sarnane raadio võib ja peab töötama. Saksa esindajate poolt esitati reeglite kava, mis ka väiksemate muudatustega võeti vastu.

Samal koosolekul konstateeriti ka, millest juba eelpool oli jutt, et Washingtoni kongressil politseile reserveeritud lainepikkus (3000 ja 8000 m. vahel) ei kõlba politseile, selle lainega pole midagi peale hakata. Asi seisab selles, et sel ajal polnud, ja ka praegu veel ei ole, politseilist raadiojaama, mis saaks töötada niisuguse pika lainega. Seesuguse jaama ehitamine aga on niivõrd kallid lõbu, et see politsei tarveteks üldse küsimuse alla ei saagi tulla. Pealegi selgus, et neis riigetes, kus politseil sel ajal juba oli raadiojaamu, töötati ainult lühilainetega. Ainsaks erandiks osutus Saksamaa, kus politsei ka sel ajal juba töötas pika laine abil. Sellest tõsiasiast välja minnes jõuti arvamisele, et politseiasutuste rahvusvaheliseks läbikäimiseks raadioteel võib kasutada ainult lühilaineid.

Austria telegraafivalitsusele tehti ülesandeks koosolekul vastuvõetud otsuste täitmiseks pöörduda Berni ja registreerida seal vastuvõetud lühike laine rahvusvahelisele politseiraadiotele. Seega oli siis lõpuks tehtud tähtis edusamm. Politseil oli käes oma laine rahvusvahelises läbikäimises. Kuid asjal oli veel üks suur puudus. Oli esimeses järjekorras vaja keskjaama, mis võis anda edasi teateid, mis määratud kõigile. Selle tsentraaljaama asukoha ümber tekkisid vaidlused, millede tulemuseks oli ainult fakti konsta-

teerimine, et tarvilikku keskjaama, mis vastaks tarvilikkudele nõuetele, Euroopas pole olemas. Selgus, et arvesse saab võtta ainult Berliini politseijaama, kuigi see töötab pika lainega. Teiste riikide ettepanekul otsustati siis ka rahvusvahelise politseiraadio tsentraaljaamaks võtta Berliini politsei raadiojaam.

Edasi otsustati raadiotelegraafilist läbikäimist riikide politseide vahel organiseerida järgmiselt. Kõigepealt tehti üksikute riikide esindajatele ülesandeks mõjutada oma valitsuste ees selles suunas, et vähemalt riikide pealinnu varustataks politsei raadiojaamaga, mis saaks ühendusse astuda naaberriikide vastavate jaamadega ja Berliini tsentraaljaamaga. Et aga veelgi kergendada politseide rahvusvahelist läbikäimist ja suurendada raadiotelegraafi mõju, avaldati soovi, et riigid seaksid võimalikult ka piiride ääres väiksemaid politsei raadiojaamu sisse, mis võiksid muu seas ka igal ajal astuda ühendusse üksteisega, nii et mõne kurjategija põgenemise korral üle piiri võiks sellest kohe anda teada vastava riigi politseiasutustele. Ka sel juhul, kui on ainult oodata mõne kurjategija põgenemist üle teatud piiri või on karta, et teatud kurjategija põgeneb üle piiri, võivad sarnased piiräärsed raadiojaamad üksteist kiiresti informeerida ja seega takistada põgeneva kurjategija jäljetult kadumist.

Rahvusvahelise kriminaalpolitseilise komisjoni raadio-erikomisjon tuli siis veel kokku 1929. aasta septembrikuus Viinis ja käesoleva aasta juulikuus Budapestis. Neil konverentsidel harutati peasjalikult katsete küsimust ühendusse astumiseks politseiraadio abil kaugemate ja ka lähemate jaamade vahel. 1929. aasta kongressil võeti muu seas ka vastu rahvusvahelise politseiraadio läbikäimise kord, mis, nagu selgus 1930. aasta Budapesti koosolekul, täidab kõiki temale pandud lootusi ja on tegelikus elus vastuvõetav ja läbiviidav. Sel moel sai rahvusvaheline politseide ühendus ja läbikäimine raadio abil tõsiasiaks. 15. novembril 1929. algas politseide rahvusvaheline läbikäimine raadiotelegraafi abil. Seda päeva tuleb mees pidada, sest see päev on tähtsaks päevaks politsei ajaloos!

Eelpoolmainitud raadio-erikomisjon kutsuti ka Antverpeni kolmandale rahvusvahelisele politseikongressile. Viimane tunnustas tehtud töö ja astunud sam-

mud otstarbekohasteks ja võttis vastu ka sellekohased resolutsioonid, mis on kokkuvõetult järgmised. 1) Kongress avaldab oma suurt headmeelt selle üle, et on töötatud välja ja võetud vastu eriline kord rahvusvahelises politseide läbikäimises raadio teel. Kongress palub rahvusvahelise kriminaalpolitseilise komisjoni presidenti astuda tarvilisi samme, et see rahvusvaheline kord leiaks ka üldise tunnustamise.

2. Kongress jagab täiel määral raadioerikomisjoni arvamist, mille järgi tuleks nende riikide telegraafivalitsustele, kes pooldavad rahvusvahelise politseiraadio mõtet ja kes on seadnud sisse või asunud politseiraadio sisseseadmisele, teha ülesandeks eeloleval Madriidi raadiotelegraafi konverentsil kaitsta politsei huve rahvusvahelise läbikäimise mõttes raadiotelegraafi teel, vähemalt aga kanda hoolt selle eest, et saavutatud olukord ei halveneks politsei kahjuks. Selle sihi tähtsuseks tuleks kongressi arvates üksikute riikide delegatsioonidele anda kaasa politsei-eksperte, kes võiksid jälgida konverentsi käiku ja teha vastava delegatsiooni piirides ettepanekuid politsei kasuks, kes peaksid vähemalt silmas pidama, et politsei huvitsid ei rikutaks, tarbekorral vastava delegatsiooni tähelepanu sellele juhtides. Kongress jagab edasi täiel määral raadioerikomisjoni arvamist, mille järgi tuleks Madriidi konverentsil kaitsta seda erilaine pikkust, mis omal ajal Bernis registreeriti politsei rahvusvaheliseks läbikäimiseks raadioteel, sest pole soovitatav muuta laine pikkust ja pole võimalik üle minna pikale lainele.

3. Kongress võtab teadmikes, et raadioerikomisjon on harutanud ka tähtsaid küsimusi organisatsiooni, statistika jne. aladelt, mis on ühenduses rahvusvahelise politseiraadioga.

Peab ütleva, et vähemalt esialgu liigub politseide rahvusvaheline läbikäimine raadio abil kindlates roobastes. Praegu sünnib teadete edasiandmine kahel teel ja viisil. Üks jaam astub ühendusse teisega (n. nim. ip-teated) — siis kui pole vaja alarmeerida tervet rahvusvahelist politseiraadiot. Üks jaam annab edasi teateid mõlemale jaamale või tsentraaljaam, annab teated edasi kõigile (n. nim. ipeq teated) — juhul, kui edasiantav teade on tähtis mitmele või kõigile politseiasutustele. Praegu ei tööta jaamad veel va-

hetpidamata, see on muidugi rahvusvahelise läbikäimise ideaaliks, mis aga kahjuks praegu vähemalt on teostamata. Jaamad töötavad teatud, ettemääratud vaheaegadega, töötamine kestab igakord pool tundi — kui muidugi mingi eriline sündmus ei sunni jaamu kauemini töötama. Jaamade töötamise aja alguses küsib tsentraaljaam kõigilt, kas neil on midagi edasi anda. Saadud teated ja andmed märgitakse üles, siis antakse kõigile teada, mis on vaja teada anda. Lõpuks seab tsentraaljaam ühenduse jalule nende jaamade vahel, kellel on vaja otsekohe- selt üksteisega töötada. Muu seas antakse need teated, mis on määratud edasiandmiseks kõigile, edasi kaks korda päevas, see edasiandmine sünnib juba pika laine abil. Enne ipeq teadete edasiandmist antakse teada täpne kellaaeg.

Nagu eelpool juba tähendatud, ollakse arvamises, et häid tagajärgi annab kahtlemata raadiojaamade avamine riigi piiridel. Seni sarnaseid plaane üldiselt veel pole teostatud. Ainult Saksamaa ja Austria piiril on sarnaseid politseijaamu seadud sisse, nimelt Münchenis ja Saltzburgis. See pole ka ime: on ju Austria ja Saksamaa just need riigid, kes algusest peale on kõige enam õhutanud rahvusvahelise politseiraadio sisseseadmist, mis neile riigetele ka kõige enam tähtis. Kesk-Euroopasse valguvad kurjategijad läänest ja idast, põhjast ja lõunast. Teiselt poolt on, näit., kurjategijal Saksamaalt kerge põgeneda: tee läände, itta, põhja ja lõuna seisab talle vaba.

Mis nüüd puutub riigesse, kes osa võtavad rahvusvahelisest politseide läbikäimisest raadio abil, siis kuuluvad sinna praegu (Voiti andmetel): Saksamaa, Austria, Poola, Ungari, Tšehhoslovakkia ja Shveitsi, s.o. Kesk-Euroopa riigid, kelle mured kurjategijate suhtes nähtavasti ühised. Arvatavasti (sama Voiti andmetel) võtavad aga peatselt osa sellest läbikäimisest veel järgmised riigid: Inglismaa, Prantsusmaa, Jugoslaavia ja Rumeenia; nendega on juba tehtud katseid ühendusse astumiseks, mis on annud häid tagajärgi ja leidnud vastavate riikide valitsuste heakskiitmist. Belgia kavatses esialgu sisse seada ainult vastuvõttestaamu politseile. Liikumine kord võetud suunas kestab nähtavasti hea eduga edasi, nii et loota võib, et lähemas tulevikus enam-vähem kõik Euroopa riigid, kellele on küsimus

vähegi tähtis, sisse seavad politsei raadiojaamu. Loomulikult saab praegu kõne olla ainult Euroopa riigest, kuna teised, näiteks, Ameerika Ühendriigid, tehnilistel põhjustel ei saa osa võtta Euroopa riikide võrgust.

Kuidas nüüd teostada teadete edasiandmist, mis on saadud raadio kaudu ja määratud kõigile, nende riikide politsei-asutusile, kus politseiraadio veel puudub, on muidugi iseküsimus, kuid ka see küsimus annab reguleerida ja reguleeritakse ka vastavate riikide vahel vastastikusel kokkuleppel.

Politseide rahvusvaheline läbikäimine raadio abil on suuresti kasvanud viimasel ajal ja kasvab alatasa. Et saada ettekujutust sellest, kuidas töötab Berliini tsentraalkoht ja missugust tööd tal tuleb teha, olgu toodud järgmised arvud juba mainitud Voiti järgi. Umbes 10 kuu jooksul, s. o. 15 nov. 1929. kuni 1. okt. 1930. võeti Berliinis vastu raadiotelegramme 41.299 sõnaga, sama aja jooksul saadeti välja raadiotelegramme 41.073 sõnaga. Ühtlasi saadeti välja sama aja vältel ipeq teateid 24.783 sõnaga.

On selge, et rahvusvahelise politseiraadio edenemisega ja edendamisega pole kaugeltki kõik tehtud. Just vastuoksa: käsikäes sellega peab käima radiojaamade arvu suurendamine ja sisseseadete täiendamine siseriigis. Just iga riigi sisemisest politseiasutuste sidest ja selle kiirusest oleneb esimeses järjekorras taga-

järjerikas võitlus kuritegevuse vastu. Ja alles siis, kui siseriikliselt on kõik hästi korraldatud, võib rahvusvahelisel politseiraadiol olla see edu, mis tal olema peaks. Raskusi sünnitab teatud mõttes peale muu veel vastavate raadiotelegrafistide väljaõpetamine, sest nende teadmised peavad vastama Washingtoni 1927. aasta kongressil vastuvõetud nõudmistele — kuid see küsimus ülepääsematuid raskusi ei sünnita.

Väga tähtis on muidugi veel piltide edasiandmine raadio teel. See on tähtis nii siseriikliselt kui ka rahvusvaheliselt. Päevapiltide edasiandmine ühes näpujalgedega ja otsimiskirjadega traadita teel annab politsei kätte vägeva abinõu kurjategijate tabamiseks. Palju katseid on tehtud sellel alal Saaksamaal ja Euroopa riigest oli Saksamaa esimene, kes hakkas politseilisteks otstarveteks kasutama raadiot piltide edasisaatmiseks. Praegu on Berliin ja Breslau alalises raadioühenduses piltide edasisaatmiseks ja vastuvõtmiseks, kuna Kassel, Frankfurt ja Kiil esialgu võtavad ainult pilte vastu. Kõik need jaamad töötavad esialgu katsena, kuid jäävad arvatavasti ka alalisteks piltide edasiandvateks ja vastuvõtvateks jaamadeks. Peab tähendama, et piltide edasiandmine raadio teel on viimasel ajal tehniliselt väga arenenud, nii et vastuvõttejaam saab selge pildi. See aga on esimese tähtsusega saavutus võitluses kurjategijate vastu. **D.**

Kas ummikus?

A. Peterson.

R. T. 48 — 1930 avaldatud Isikutõendamise ja liikumise seadusega muudeti seni maksev elanike registreerimise kord valdades, s. o. ei ole enam kohusline elanike registreerimine vallavalitsuses. Minnes välja kodanike seisukohast, on see teatud kergenduseks, aga vaadeldes asja politsei seisukohalt, peab ütleva, et asi on viidud otsekui ummikusse.

Seni, kui elanikkude registreerimine oli maal sunduslik, oli konstaablil kergem paberite täitmine, sest isiku kohta olid alati olemas vallavalitsuse andmed ja tema elukoht oli teada. Nüüd, kus enam registreerimise kohustus pole maksev, on

raske leida isikuid ja võimatu leida neid, kes meeleldi end politsei eest varjavad ükskõik mil põhjusel. On tõsi, et ka varem maksnud seaduse ajal isikul enesel huvi polnud oma registreerimise kohta, aga siis valvas selle üle majaperemees, et tema majas elutsevad kodanikud oleksid korralikult registreeritud. Sellegipärast oli üleriikliselt tagaotsitavate isikute arv kohutavalt suur, missuguseks ta aga nüüd kujuneb?

Konstaabel maal, kelle peale on kuhjunud suured ja laialdased ülesanded, jääb väljapääsematu seisukorda, sest ta peab, mõnd isikut otsides, kogu valla käi-

ma läbi, enne kui — heal juhul — otsitava isiku leiab. Oleks kena, kui konstaabli raionis poleks liikuvat elementi, aga eriti sellega ongi konstaablil suurem tegu, siia kuuluvad ka üleriikliselt tagaotsitavad; see on enamikus teenijaskond, kes üks kuu siin, teine kuu teises vallas teenivad ja kindlat elukohta ei oma. Lisaks tuleb veel asjaolu, et kohtukutsete kätteandmine kas politsei või vallavalitsuse poolt on samuti võimatu, kuna kutsutava elukoht on teadmata.

Olukorrast nähtavasti muidu üle ei saada, kui peab suurendama ametnike koosseisu, sest iga päev toob politseile (samuti vallavalitsusele) määratu hulk kohtu- ja teisi kutseid ja kirjavahetust ja ühel inimesel on see praegu juba peaaegu võimatu täita. Praegu veel koda-

nikud, kes pole teadlikud maksmapandud seadusest, registreerivad oma tallu juuretunud ja lahkunud isikud endises korras, kuid see nähe kaob ka aastate jooksul. Usun, et vist keegi ei tihka tulla vaidlema selle vastu, et konstaablil on palju tööd, sest konstaabli peale on ju kõikide asutuste poolt tööd koormatud ja lõpuks ei suuda ka ükski konstaabel enam nõuetavat tööd ära teha, mis veel rääkida konstaablite koosseisu kärpimisest, millest on juttu tehtud.

Minu arvates tuleks võtta Isikutõestamise ja liikumise seadus elanike registreerimise osas vallavalitsuses revideerimisele, ja panna maksma uuesti sunduslik elanike registreerimine, sest teisiti pole kuidagi võimalik täita kohapealsetel asutustel ja ametnikel oma ülesandeid.

Kuiv Ameerika.

Keeluseaduse ja selle otstarbekohasuse ümber käivad elavad vaidlused nii uues kui vanas maailmas. Ameeriklaste (ja Euroopas soomlaste) avalikku seisukohta kaitstakse, sama tuliselt sõditakse selle vastu. Ühendriiges on asi isegi nii kaugele läinud, et keeluseadus avaldab mõju valimistele. Kui teada on, et kandidaat on „kuiv“, siis hääletavad tema poolt keeluseaduse poolehoidjad, kui teada on, et kandidaat on „märg“, siis hoiavad tema poole keeluseaduse vastased. Näib aga, nagu kasvaks iga aastaga keeluseaduse vastaste arv, nii et lõpuks jäävad keeluseaduse pooldajaiks ainult suurimad joomarid, s.o. salakaubavedajad, kes praegu Ühendriiges panevad maksma kogu oma mõju ja ohverdavad summasid, et propageerida keeluseaduse allesjäämist, mis on ju nende tegevuse tuluallikas, mis annab tõesti ennenägematud sissetulekuid. Allpool on toodud kokikuvõetult nende ameeriklaste arvamine, kes ei poolda keeluseadust kas üldse või tema praegusel kujul. Juure lisama peaks aga veel eksiarvamiste ärahoidmiseks, et keeluseaduse pooldamine või mittepooldamine sugugi identne pole joomise pooldamisega või mittepooldamisega. Terve küsimus seisab ainult selles, kas keeluseadus on õige abinõu alkoholi tarvitamise vastu võitlemiseks. Kuidas elu tegelikult Amee-

rikas käib, sellest allpool, kuidas on lugu alkoholi tarvitamisega Soomes, kus keeluseadus samuti maksev, seda teavad kõik need, kes on Soomes käinud, kuidas oli lugu meil, kui meil maksis keeluseadus — maailma- ja vabadussõja päevil — seda teame kõik, kõige paremini muidugi politsei, kelle õlul ühes piirivalvega lasub pearakus keeluseaduse läbiviimisel ja selle täitmise järele valvamisel.

Ühendriiges on peaküsimuseks: kuiv või märg? Kui lugeda pilkelehti ja uskuda nende sisusse ning viimastest teha tarvilisi järeldusi, siis peaks küll tulema arvamisele, et keeluseadus on U. S. A.-s ammu möödunud ja kõrvale heidetud seisukoht, millega tegemist teevad ainult veel lollid ja vaimuhaiged, kuna terve mõistusega inimesed endale alati saavad ja oskavad muretseda „elutilt“ rakest“. Kui ära võtta kätte ametlikud teadaanded ja uskuda, et kõik see, mis seal on paberile pandud, on õige (arvud on kahtlemata õiged, küsimus seisab ainult selles, kas tehtud järeldused on õiged), siis peab kahtlemata otsusele jõudma, et keeluseadus ikka enam ja enam läbi lööb, et Ameerikast saab juba lähemas tulevikus kuiv maa, kus varstigi kaob viimane salakaubavedaja ja salamüüja piirituse ja alkoholi alal, kus varsti kaob viimane „bootlegger“. Kellel on siis nüüd õigus? Arva-

tavasti küll mõlemil, v. o. arvatavasti mitte ühelgi neist.

Kahtlemata on neil ametivõimudel, kellele on Ühendriiges ülesandeks tehtud võidelda alkoholi sissevedamise, müümise ja joomise vastu, olnud palju edu. See eriametkond on suur, temale on abiks veel teised võimud, eriti harilik politsei, tema kasutada on suured rahasummad ja moodsad tehnilised abinõud (autod, lennukid, laevad, mootorpaadid, raadio jne.). Kurikuulsad „saloonid“ on pidanud oma üksed kinni panema (kui mitte kõik, siis vähemalt suurem osa), igapäev avatakse uusi peenemaid joogikohti ja igapäev neid suletakse. Teiselt poolt ei tee ameeriklastele, kellel on natuke raha, alkoholi muretsemine suuremaid raskusi, igal perekonnal, kes soovib saada keelatud jookke, on oma varustaja, kes igatsetud whiskey muretseb alati ja täpselt — kuigi soolase hinna eest. Ameeriklased on, mis puutub alkoholis, siirdunud kodusele piiritusevalmistamisele, kui seda ei tehta, siis vähemalt varustatakse alkoholiga. Nii paljudki uhked raamatukogud keskmistes perekondades Ühendriiges pole muud kui hästivarjatud peidupaigad alkoholi, toolide põhjad ja elektri-armatuurid — kõik kasutatakse tarbekorral peidupaigana keelatud märjukesele. Välja minnes ametivõimude võitlusest alkoholi müümise ja tarvitamise vastu üheltpoolt ja tegelikult joomisest teiselt poolt, ei saa meie veel midagi öelda, ei saa meie seisukohta võtta keeluseaduse poolt ega vastu. Küsimuse tuum seisab siin sootuks mujal ja nimelt selles, kas keeluseadus on täitnud tema peale pandud lootusi, kas keeluseadus on ameeriklastele toonud õnne ja edu, kas keeluseadus on suutnud põrmugi vähendada kuritegevust ja aidata tühendada vanglaid? Ja sellele küsimusele tuleb kahjuks vastata eitavalt.

Ja keeluseadus ei saanudki ja ei saa täita tema peale pandud ülesandeid, ta ei saa täita neid lootusi. Inimeste soove ja keeluseadust ei saa reguleerida seadustega ja määrustega. Inimeste voorused ja ebavoorused ei anna ennast reguleerida seaduste paragrahvidega, ega seadus ei tee elu, ega muuda teda, vaid tegelik elu ja olukord muudavad seadusi. Vastasel korral poleks meil ammu enam prostitutsiooni, poleks meil vargusi ega tapmisi, vastasel korral elaksime nagu para-

diisis. Seaduste tegemine ei aita veel põrmugi, kui head need seadused ka ei oleks. Kriminologistid teavad juba ammu ja kriminoloogias on see ammu võetud tõsiasjana, et sund, hirm ja hirmutamise ei paranda kurjategijat, ei hoia kurjategijat kuritegude toimetamise eest. Keskaajal karistati vargaid tihti surmanuhtlusega — ja siiski varastati laialt, suhteliselt võib olla rohkemgi kui praegu. Petustest ja teiste kuritegude toimepanemise eest raiuti keskajal inimesel maha kõrvad või käed, laimujuttude levitamise eest lõigati maha keel, piinakambrites piinati inimesi kõiksuguste kuritegude toimepanemise eest — see kõik ei aidanud põrmugi. Kakeldi, peteti, varastati, tapeti, rikuti abielu nagu praegugi. Meie ei saa asuda sellele üleolevale seisukohale, et määrustega saab inimesi parandada ja neid sundida tegema seda, mis on nende loomu, tahte ja kalduvuste vastu. Kuid me teeme alati uuesti sarnaseid katseid, me eksime ikka uuesti — isegi oma parima äratundmise ja -nägemise vastu. Me ei taha miskipärast lahti saada kooliõpetaja vaatepunktist ja arvame, et vanu inimesi, kellel on vaba tahe ja vaba valik elus ning võimalusi teha, mis süda soovib, võib sundida paragrahvide ähvardusel talitama kas nii või teisiti. Tuleb välja, et riik — keeluseaduse makspanemisega — ei arvesta oma lihast ja luust kodanikega, talitab nendega nagu malenditega malemängus, seejuures enda kahjuks. Sest kui pannakse maksma seadusi, mille kohta on ette teada, et neid ei täideta, et neid ei suudeta täita, siis kasvatatakse seega kodanikes vastupanu seadustele üldse, seaduste austamine langeb. See nähe on Ühendriiges käes, kus kuritegevus kohutavalt kasvab iga aastaga, kus iga aastaga langeb lugupidamine ja aukartus kohtute ja seaduste vastu.

Kuid paremini kui filosoferimine küsimuse üle, kas keeluseadus võib täita temale pandud lootusi, selgitavad olukorra tegelik elu, selgitavad seisukorda Ühendriiges arvud. Neid võiks tuua palju, piirdume ainult üksikutega. New-Yorgi linnas on asjatundjate arvates praegu 36000 „Speakeasies't“, salakõrtsi, kus müüakse kangeid jookke. Kuigi New-York on suurimaid linnu maailmas, on se arv suur, kohutavalt suur! Ta on, võib olla, isegi suurem kui legaalsete kõrtside arv sama-

suures Euroopa linnas. 36.000 salakõrtsi keeluseaduse riigi suurimas ja tätsaimas linnas! Chicago salakaubavedajad ja salaviinamüüjad teenivad aastas umbes 150.000.000 dollarit piirituse ja alkoholi veoga ja müügiga! Ühe ainsa Philadelphia haigemajja toodi ühe aasta jooksul 1.200 inimest, kes olid alkoholiga mürgitatud. 600 inimesest, kes sinna toodi umbes poole aasta jooksul, suri 63, kuna 25 jäädavalt kaotasid nägemise! Selle haigla juhataja, lugupeetud arst tähendas Jack Coolidge'ile, kelle järgi on toodud eelpooltähendatud arvud, et keeluseadus nõuab rohkem ohvreid kui „saloonid“, joogikohad! See aga tähendab väga palju. Salakaubavedajad on organiseeritud eeskujulikult, nende organisatsioonide arv tõuseb kuni 800-ni! Nende kasutada on hiig-

larahasummad, suurepärsed tehnilised abinõud, lõpmata palju inimesi. Nende eesotsas seisavad tihti jõukad pangaomanikud ja teised ärimehed, keda üldiselt austatakse ja kelle kuuluvusest „bootleggerite“ hulka harilikudel kodanikkudel pole aimugi. Nende organisatsioonide teenistuses seisavad isegi kõrgemad linnaametnikud ja juhtivad politseijõud, nagu näitavad hiljutised Chicago sündmused, neid teenivad ajalehed, neid teenivad kõik. Sest alkoholivedu tasub ennast rikkalikult ja raha vastu ei pane ameeriklase moraal ka kaua, ega ameeriklane teine inimene pole kui teised. See aga on põhjuseks, mispärast keeluseaduse poolehoidjate hulka kuuluvad salakaubavedajad ja nendega käsikäes töötavad isikud ja ringkonnad.

P. S.

Parun Shinborn.

Vähe aega enne maailmasõja algust suri Ameerika Ühendriiges, Bostonis, ühes endistele vangidele määratud kodus üks vana, traige ja elust murtud mees. Endine vang, kes kuulus parandatud kurjategijate liiki, maeti maha, tema hauale asetati rist ja sellele märgiti surnu nimena Henry E. Moebus. Vähesed teadsid, kes see mees oli, kes maamulda sängitati, nende väheste hulka kuulus ka Villiam Allan Pinkerton, hiljuti surnud, kuulus Ühendriikide eradetektiiv. Viimane pidas surnud kurjategija haua juures, kes elus, enne jäädavalt müüride taha sattumist kuulus tema vihaseimate ja osavamate vaenlaste hulka, lühikese kõne, tähendades, et maha maeti suurimaid kurjategijaid maailmas, vähemalt geniaalsemaid röövleid ja pettureid.

Mõlemad, Pinkerton ja Moebus, olid elus vaenlased, vähemalt nii kaua, kui kurjategija oli vaba ja tal oli võimalus töötada, kusjuures võitluses jäi peaaegu alati võitjaks kurjategija — arvatud välja tema tegevusaja lõpp, kus ta enam ei seisnud oma jõu kõrgusel ja langes lõplikult ametivõimude kätte. Võitlus kahe mehe vahel oli äge, Pinkerton sai alatasa uuesti kurjategija jälile, kuid tal ei läinud korda meest püüda. Ta tuli alati veidi hiljem sinna, kus kurjategija oli parajasti viibinud, õigemini kurjategija, kes oli muu

seas loomult varustatud ka imehea instinktiga, sai alati õigel ajal haisu ninna ja kadus. On siis ka arusaadav, et kuulus detektiiv, kelle alaline mure oli Moebus ja tema kuriteod, hakkas aja jooksul kurjategijat hindama. Ja pole ime, kui just Pinkerton oli see, kes hoolitses Moebuse eest, kui viimane, väljudes vanglast pärast pikaajalist kinniistumist, sattus viletsasse olukorda, oli nälgas ja korterita, sest oma erialal vana kurjategija, kelle ihu ja hing oli murtud, enam töötada ei suutnud. Tänu Pinkertoni initsiatiivile ja eestkostmisele sattus Moebus lõpuks kodusse, mis oli määratud vanadele, paranenud kurjategijatele. Lahke südamega detektiiv muretes nii oma vihavaenlasele rahuliku koha suremiseks.

Ja kes siis oli Moebus, see mõistatuslik inimene? Keegi muu kui Max Shinborn, kes elas tegeliku parunina 15 aastat Brüsselis ja oli üldiselt tuntud huvitava ja ettevõtliku inimesena, keda ei seganud ametivõimud, keda austati ja kellest lugu peeti. Ja siiski polnud Belgia parun keegi muu kui endine kurjategija, mis ametivõimudele oli küll teada, mille vastu aga midagi teha ei saadud. Tänu tol ajal valitsevale olukorrale võis kurjategija karistust kandmata elada rahulikult Brüsselis, tegutseda parunina, olla ärimees ja nautida kõikide lugupidamist.

Mees oli kahtlemata geniaalne kurjategija, ta ei sattunud nähtavasti ka juhuslikult kuritegevuse teele, ta ei kuulunud nähtavasti ka nende hulka, kes tänu halvale ümbruskonnale, viletsale nooruspõlvele, vaesusele ja hädale, puudulikule kasvatusesele ja haridusele sattus kurjategijate hulka. Nähtavasti polnud ta ka n. nim. sündinud kurjategija, ta ei pärinud vanematelt viletsat tervist ja puudulikku mõistust. Mees oli eluaeg füüsiliselt ja vaimliselt terve, veel rohkem — ta oli haruldast terve. Shinborn oli endale täie teadmisega valinud kurjategija elukutse, ta ei teinud seda uisapäisa, vaid pärast pikemat kalkuleerimist. Kui ta oli otsustanud hakata pankade röövliks, hakkas ta oma teadmisi sel alal täiendama, nii et lõpuks sai temast kurjategija, keda kõik pangad sõna tõsisel mõttes kartsid, kelle eest pangad katsusid ennast igapidi kaitsta — kuigi see neil ainult harva läks korda. Shinborn oli osavam, kärmem ja julgem kui teised kurjategijad, ta oli kiirem ja kavalam kui pangaomanikud — seepärast ta ka alati jäi võitjaks. Mitu röövimist Shinborn oma elus toime pani, seda ei tea keegi, ka ta ise ei mäletanud seda enam oma elu viimaseis aastais. Kindel aga on, et see arv on kohutavalt suur ja et mees varastas oma tegevuse ajal kokku hiiglasummasid.

Kes Max Shinborn õieti oli, kus ta sündis, kuidas oli ta õige nimi, seda meie ei tea. Sellest Shinborn kunagi kellelegi ei kõnelnud. Pinkerton arvas, et mees oli pärit Saksamaalt ja oli saksa juut. Samuti oli see detektiiv arvamisel, et Shinborn nooruspõlves õppis ära pangaameti ja oli kuskil pangaametnikuks. Võib olla lõi mees pangas, kus ta teenis, raha üle ja sõitis sellega minema. Võib olla — see on vähemalt kõige tõenäolisem. Kindel on, et Shinborn oli asjatundja pangaasjanduse alal: ta ei osanud ainult panku tühjaks röövida, ta oskas ka eeskujulikult ajada panga asju. Olgu kuidas on, noormees ilmus ühel ilusal päeval suurte rahadega New-Yorki, et seal alata tööd, millele ta oli pühendunud pikka aegade vältel.

Noormees võeti meeeldi kõikjal vastu. Ta oli ilus, vaimukas, oskas huvitavalt kõnelda, teadis palju jutustada maailmast ja inimestest — ja tal oli raha. Meest hinnati igalpool, talle anti hüüdnimeks „the young man with the dimple in the chin“ — noormees lohukesega lõual. Kuhu ta

ilmus, seal nähti teda meeeldi. Tal oli see omadus, mida tihti võime tähele panna rahvusvaheliste kurjategijate juures — ta oskas huvitada inimesi, ta oskas kõita seltskonda. Kindel aga näib olevat, et mees juba siis seisis kõige lähedamas kontaktis New-Yorgi kurjategijatega, et ta otsis sidemeid nendega ja neid ka peatselt leidis. Tal oli juba siis nähtavasti küllma rahuga sepihitsetud plaan hakata pangaröövliks, võõras linnas ja võõras olukorras vajas ta aga vähemalt esialgu tungivalt abilisi, asja- ja olukorra tundjaid.

Kuid mees ei rutanud oma plaanide teostamisega. Ta valmistus külmavereliselt ette tulevasele tööpõllule. Tal oli raha, nii et ta ei tarvitsenud asjatult rutata. Ta ei põrganud ka tagasi ühegi töö ega vaeva eest, et aga lähemale jõuda seatud sihile. Shinborn astus õpilasena ühe suure rahakappide vabriku teenistusse — Lilly Safe Company teenistusse, mis kuulus suurimate sellekohaste vabrikute hulka Ühendriiges. Seal õppis ta tundma rahakappide ja nende lukkude süsteeme, õppis nii hästi ja põhjalikult, et sai eluaeg kasutada selles vabrikus ammutatud teadmisi.

Mõne aja pärast, kui teadmised olid küllaldased, lahkus Shinborn vabriku teenistusest ja hakkas töötama kellegi Dave Cummingsiga, kes oli vilunud võitaja. Ühes selle kurjategijaga pani Shinborn toime terve rea hulljulgeid murdvargusi, mis talle andsid nähtavasti palju raha, nii et ta võis endale muu seas osta suurepärase suvila Saratoga Springsis. Ta astus jälle ühendusse seltskonnaga, teda nähti nagu varengi heameelega, temast oldi otse vaimustatud ja kõik need uhked daamid ja härrad ei aivanudki, kellega neil oli tõelikult tegemist. On siiski ka arusaadav, missuguse üllatusega vaadati pealt, kui politsei ühel ilusal päeval areteeris noobli ja hästikasvatatud kavaleri kui hädaohtliku murdvarga. Ei tahtud esialgu uskuda, et politseil oli õigus, arvati, et on tegemist väga halva eksimusega. Kohus alles suutis inimestele näidata, kes oli tõeliselt nende lemmikuks, mõistes Shinborni kinni kümneks aastaks. Dave Cummings andis oma kompanjoni millegipärast politsei kätte.

Hea elu lõppes nüüd mõneks aastaks, kuid Shinborn ei mõelnudki 10 pikka aastat oma parimast elueast ohverdada vanglale. Ta oskas varsti saada vangla perso-

naali pailapseks. Ta oli alati viisakas, vastutulelik, sõnakuulelik, ta täitis täpselt kõik vangla reeglid, ta suutis oma alalise hea tujuga võita kõikide südameid. Sealjuures aga mõtles ta vahetpidamata põgenemisele. Mees valmistas põrandaharjast, traadiotsast ja nõõrijupist endale õnge, mille abil õngitses vangla hoovist tükk tina. Tinast tegi osav kurjategija valevõtme vangikambri uksekulule — sellel alal oli ta ju meister. Kuskilt ja kuidagi soetas ta endale revolvi, mis küll enam püstoli nime ei teeninud, sest riistapuu oli vana ja laskmiseks igatahes kõlbmatu. Muidugi nägi revolver väga hädaohtlik välja, vangi käes mõjus ta veel kahekordselt. Kui vangivaht tuli ühel päeval toiduga, tegi Shinborn kambri ukse lahti, ja sundis vahi põgenemisele. Siis jooksis mees ise minema.

Varsti pärast seda ilmus Bostoni seltskonda keegi sümpaatne noormees, kes ennast nimetas Walker Wattersoniks, kes leidis peatselt pääsu linna seltskonna parimasse ringesse, kes oli varstigi oodatud külaline linna suurima panga presidendi korteris ja kes ennast kihlas pangapresidendi ilusa ja jõuka tütreaga.

Muidugi polnud uus seltskonnalõvi muu keegi kui Max Shinborn, kellel oli vaja saada pangapresidendi heaks tuttavaks ja isegi loodetavaks väimeheks, et saada tarvilikke teateid panga kohta: kus ja kuidas hoitakse panga raha, kuidas hoiukoht on kaitstud murdvarguste vastu jne. Tulvane äiapapa võis rahulikult jutustada noorele uudishimulisele mehele, kuidas panga asjad on korraldatud, sest tema arvates oli võimatu ka teadlikul inimesel pääseda panga rahade juure. Ta ei arvestanud aga Shinborni võimetega. Sellel oli oma kindel kava valmis. Saagiks sai mees mitu sadatuhat dollarit. Kuidas mees avas rahakapi, pole seniajani teada. Kappi ta ei lõhkunud, vaid avas selle. Kuid kuidas see tal korda läks, on suur saladus. Seda saladust Shinborn ka välja ei annud. Lahtitegemise oskus oli tema erialaks, kahtlemata geniaalsem leidus, mida ta endaga viis hauda. Üldse iseloomustab selle kurjategija tööd see nähe, et ta kunagi ei asunud tööle ettevalmistamatult: kõik oli tal läbi ja ette mõeldud, kõik oli töötatud välja viimaste peensuseni. Kuid polnud ette nähtud ainult terve töökäik, vaid ka põgenemine pärast töö lõppu. See põgenemine oli igakord val-

mistatud ette, nii, et põgenemine alati õnnestus.

Kahtlemata hulljulgeim kuritegu, mille Shinborn toime pani, oli Ontario panga röövimine. Seekord ei töötanud kurjategija üksi, vaid ühes abilisega, kelleks osutus keegi George White. Mehed tungisid ka õnnelikult panku, kuid siis selgus, et valevõti, millega taheti pääseda rahakappide juure, ei kõlvanud. Aega oli vähe. Iga minut võis kohale jõuda ametnik, kes oli valvekorras, pealegi pidid mehed jõudma rongile. Shinborn otsustas dünamiidi abil purustada rahakapi. See sündis ka ja murdvaraste kätte langes 250.000 dollarit. Mehed põgenesid, kuid ei jõudnud kuigi kaugemale, kui ametnik sattus purukslõhutud kapi juure: väljas möllas hirmus torm ja tuisk, n. nim. blizzard. See ei seganud kurjategijaid. Nad palkasid ühelt võõrastemajapidajalt hobused ja sõitsid edasi nii kiiresti kui võimalik. Vaatamata hirmsale tuisule ja suurele vihmale, tormasid mehed edasi. Nad jõudsid kella kolme paiku hommikul sillani, mille üle nad pidid minema, et sattuda New-Yorki. Kuid silla lähedusse jõudes selgus, et politsei on alarmeeritud ja et üle vana silla enam ei pääse. Meestel ei jäänud muud üle, kui ennast anda politsei kätte või aga katsuda põgeneda uue silla kaudu, mis oli vanast tükk maad eemal ja mis oli alles ehitamisel. Üle ehitatava silla minna oli sel ajal ka päeval juba hulljulge temp, öösel aga, tormi ja tuisu käes, mil midagi polnud näha, oli see ettevõtte elu ja surma peale ja nõudis jõudu, külma verd, julgust ja raudseid närve. Mehed valisid kahe võimaluse vahel ainsa, mis neile lubas jääda vabadusse. Nad ronisid üle pika, poolvalminud silla, kus tuli iga tolli edasijõudmisel tükk aega puhata ja riskeerida. Hulljulge temp õnnestus ja mehed jõudsid õnnelikult üle pika silla. Siis oli asi juba lihtne. Kuskilt saadi jällegi hobused ja sõideti Buffalo linna, kus asusid head sõbrad, kes kurjategijaile andsid ulualust ja varjasid neid ametivõimude eest.

Järgmine suurem vargus võeti ette Whitehaveni söetööstuses Pennsilvaanias. Shinborn külastas ettevõtet ja otsis juhust valevõtme valmistamiseks kassakapile. Ühel päeval see õnnestuski. Valveametnik, kelle käes olid ka kassavõtmed, jäi magama ja Shinborn varastas tema taskust võtmed, tegi neist äratõmbed vahal ja pani nad tagasi ametniku taskusse. Tä-

nu võtmetelega võis Shinborn nüüd öösiti vabalt liikuda tööstuse ruumides ja eriti kontoriruumides ja pääseda kassa juure. Ta ei võtnud esialgu kassast palju raha, vaid ainult tuhat või mõnituhat dollarit. Ühel päeval näis tal kassas küllalt raha olevat, et kassa täitsa tühjaks teha. Mees kadus ühes 56.000 dollariga.

Seekord aga langes kurjategija Pinkertoni kätte. Viimane oli kogu aeg Shinborni jälil, jäi aga alati hiljaks. Nüüd Pennsilvaania tabas ta mehe, see oli Pinkertoni esimene võit kauaaegse vastase üle. Kuid võidurõõm ei kestnud kaua. Pinkerton teadis, et mehe üle tuleb valvata väga hoolsasti ja tõesti peeti murdvaras ka hoolsa valve all, nii et tal isegi käed pandi raudu. Kuid kaelasideme nõela abil avas kurjategija käeraud ja põgenes. Siiski näis mehel, et Ühendriigesse esialgu jääda on hädaohtlik. Ta läks ühele Belgia laevale ja astus madrusena — muidugi teise nime all — laeva teenistusse. Kui laev Ühendriikide sadamatest lahkus, oli Shinborn päästetud, sest Ühendriigid tol ajal veel kurjategijaid ei annud välja Belgiale ja Belgia ei annud neid välja Ühendriigele. See kord pääsis kurjategija esialgu ja ka veel hiljem.

Kuid kurjategijat ei meelitanud Euroopa riigid, ta igatses tagasi U.S.A.-sse, kus asus tema tegevuspõld, ja läkski varsti sinna tagasi — olgugi, et see talle oli väga hädaohtlik. Jõudes Ühendriigesse, alustas ta otsekohe oma tegevust uuesti. Varsti võttis ta ette oma suurima murdvarguse. Seekord kannatas jällegi New-Yorgi pank — Ocean Banc. Panga all jäid ruumid vabaks ja Shinborn üüris need endale — ettekäände all asutada elukinnitusseltsi. Ta tegutses ruumides rahulikult paar päeva, ettevalmistused „elukinnitusseltsi“ asutamiseks ja käimapanemiseks nõudsid loomulikult aega. Ühel laupäeval puuris ta oma ruumide lakke augu, mille kaudu ta pääsis panga ruumidesse, nii et ta seal sai töötada suurima südamerahuga terve pühapäeva. Saak oli sel korral väga suur. Mehe kätte langes rahas, väärtpaberites, väärtasjadest jne. 1 miljon dollarit, varastatud

asjad olid kõik kergesti realiseeritavad. 30.000 dollarit kullas, mis samuti leidis pangas, kaasa ei võetud, see oleks kurjategijale olnud liig raske koorem. Kuigi asjast kohe anti teada Pinkertonile ja kuigi viimane oli kõik aeg Shinborni jälil, läks mehel siiski korda põgeneda Ühendriigest ühes oma suure saagiga. Nüüd läks kurjategija teistkordselt Belgiasse ja kavatseski nähtavasti sinna elama jääda. Ta ostis endale ilusa mõisa, hakkas ühe suure siidivabriku osanikuks — ja ostes endale parunitiitli, mistõttu mehe nimi figureeribki kriminaalajaloos paruni tiitli all, sest viimane oli omandatud seaduslikul teel, kuigi varastatud rahaga. Mees elas uhket elu, nii nagu jõukale parunile kohane, käis läbi inimestega ja nautis elu. Et Pinkerton peatseltki teada sai, kus asub mees, ei teinud viimasele põrmugi muret — teda ju nii-kui-nii välja anda ei saadud ja Belgias tema kuritegusid toime ei pannud.

Aga ka Max Shinbornil, suurimal kurjategijal, ei õnnestunud kõik ja tema elu lõppes nii nagu see harilikult lõpeb retsidiivistil. Algas õnnetuste ajajärk. Siidivabrik jäi pankrotti: mees, kes oli heaks pangaasjade tundjaks, osutus halvaks äri-meheks. Ülejäänud varandus läks mängupõrgutusse, nii et rikas Shinborn oli ühel ilusal päeval jälle vaene mees, kel polnud enam krossigi. Ta katsus uuesti tööle asuda ja läks tagasi Ühendriigesse. Kuid ta oli liiga kaua puhanud ja talle ei õnnestunud enam midagi. Esimesel varguse katsel, mille ta U.S.A.-s toime pani, võeti ta kinni: ukse ette jäetud saapad said kurjategijale äraandjailks. Endist ettevaatust enam mehel polnud ja asi nurjus. Kardetav kurjategija pandi kinni Albany vanglasse, kust ta põgeneda tahtis, kuid ei saanud. — Põgenemisplaan oli küll hästi konstrueeritud, kuid temast ei tulnud välja midagi. See ebaõnnestunud katse murdis lõplikult mehe tahtejõu. Alles vana ja tervisiliselt murtud raugana pääsis Shinborn vabadusse, et surra vaikes kodus, kuhu temale kohta leidis tema ainus tõsine vastane elus — Pinkerton.

— t.

Ametlik osa.

Politseivalitsuse direktori käsukiri **18. nov. s. a. nr. 19.**

Kriminaalpolitsei agent Karl Michelson on määratud vanemaks agendiks, arvates 1. novembrist s. a.

Politseivalitsuse direktori käsukiri **26. nov. s. a. nr. 20.**

Kohtu- ja siseministri resolutsiooniga 25. novembrist s. a. on määratud Tallinna-Harju prefektuuri kordnikule Julius Lellele 100 kr. rahalist autasu hoolsuse eest üleastumiste ja kuritegude selgitamisel, mille tulemuseks oli hulga süüasjade avalikuks tegemine.

Tartu-Valga prefektuuri konstaabel Karl Kornel on vabastatud ametist oma palvel tervislistel põhjustel, arvates 1. detsembrist s. a.

Viru-Järva abiprefektuuri konstaabel Aleksander Ruben on vabastatud ametist oma palvel, arvates 15. nov. s. a.

Võru-Petseri prefektuuri konstaabel Arved Ruusa on paigutatud ümber oma palvel ja huvides Tartu-Valga prefektuuri koosseisu, arvates 15. dets. s. a.

Politseivalitsuse direktori käsukiri **5. dets. s. a. nr. 21.**

Kohtu- ja siseministri resolutsiooniga 29. novembrist s. a. on määratud kriminaalpolitsei assistent Voldemar Lipule 100 kr. rahalist autasu hoolsa ja püsiva töö eest kuritegude jälgimisel, millega teigi avalikuks mitmed suuremad kuriteod.

Tartu-Valga prefektuuri konstaabel Heinrich Riiga on paigutatud ümber oma palvel ja huvides Võru-Petseri prefektuuri koosseisu, arvates 15. dets. s. a.

Tallinna-Harju prefektuuri konstaabel Eduard Baltement on vabastatud ametist oma palvel, arvates 31. dets. s. a.

Viru-Järva prefektuuri konstaabel Karl Orre on vabastatud ametist oma palvel tervislistel põhjustel, arvates 16. detsembrist s. a.

Endine konstaabel Aleksander Ruben on määratud konstaabliks Viru-Järva prefektuuri koosseisu, arvates 16. detsembrist s. a.

Piirivalve valitsuse ülema käsukiri **6. dets. s. a. nr. 166.**

Lääne jaoskonna Haapsalu raiooni valvur n.a.o. Johan Schenkile on Läti Va-

bariigi valitsuse poolt annetatud Läti Vabariigi 10 a. iseseisvuse mälestusmedal.

Narva jaoskonna Narva-Jõesuu raiooni valvuritele: n.allohv. Julius Siirakile, ream. Karl Käsperile ja ream. Karl Saarikule on „Eesti Punase Risti“ poolt annetatud kiituskirjad Narva-Jõesuu kalasadamalähesel 10. okt. s. a. Dimitri Kulini ja Aleksander Purvitski elupäästmise eest uppumissurmast.

Kohtu- ja siseministri käsukiri **10. dets. s. a. nr. 139.**

Kriminaalpolitsei assistent Aleksander Kihvas on vabastatud tähendatud ametikohalt oma palvel ülemineku puhul välispolitsei teenistusse, arvates 1. dets. s. a.

Politseivalitsuses on registreeritud:

1) Ajakiri „Olevik“, hakkab ilmuma Kuressaares, kaks korda kuus; väljaandja ja vastutav toimetaja — Julius-Ernst Meigas.

2) Ajakiri „Rahvanäitelava“, hakkab ilmuma Tallinnas, vähemalt iga kolme kuu tagant, väljaandja — Eduard Kiiin, vastutav toimetaja — Helmi Hansu t. Knumann.

3) Ajaleht „Meie Kodu Uudis“, hakkab ilmuma Tapal, üks kord nädalas; väljaandja ja vastutav toimetaja — Adolf Rohusaar.

4) Perioodiline trükitoode „Reklaam“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord nädalas; väljaandja — Osvald Nappus, vastutav toimetaja — Johannes Sammelberg.

Politseivalitsuse poolt on antud load

laskemoonaga kauplemiseks: Johannes Jüri p. Sabinile Rapla alevikus, maksvusega 17. nov. 1931, ja Otto Hansu p. Kruusemendile Kose alevikus, maksvusega 30. okt. 1931; laskeriistade parandamiseks: Otto Otto p. Altementile Viljandis, Uueveski 1, maksvusega 9. dets. 1931, ja Aleksander Joosepi p. Reinhausile Tallinnas, Juurdeveo tän. 14, maksvusega 24. nov. 1931; laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks ning laskeriistade parandamiseks: Rudolf Gustavi p. Passupile Tallinnas, Pikk t. 36, maksvusega 4. dets. 1931; laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks: Marie Andrese t. Liblikale Tartus, Suurturg 10, maksvusega 24. nov. 1931, Vilhelm Jüri p. Bergmanile Tõrvas,

Pikk t. 7, maksvusega 23. nov. 1931, Jaan Hendriku p. Kirnile Viljandis, Tartu tän. 15, maksvusega 16. nov. 1931, Jaan Johani p. Teimanile Puka alevikus, maksvusega 25. nov. 1931, Karl Mihkli p. Lorentsilile Tüiril, Viljandi tän. 10, maksvusega

24. nov. 1931, Paul Villemi p. Saretokile Valgas, Kesk tän. 15, maksvusega 1. okt. 1931, Jaan Värdi p. Klasmanile Rakveres, Tallinna tän. 36, maksvusega 27. nov. 1931 ja Paul Karli p. Thalile Tüiril, Viljandi tän. 20, maksvusega 30. nov. 1931.

Küsimusi ja kostmisi.

Konstaabel T. Küsimused.

1) Kas politsei on kohustatud alljärgnevate kirjade järgi vastuvaidlemata korras raha sisse nõudma? Jaataval korral, missuguse seaduse alusel, sest Metsaseaduse §§ 762 ja 763 ei anna selle kohta lähemat seletust, kuidas see raha nõutakse sisse, kas kohtu teel, metsametnikke läbi või politsei kaudu vastuvaidlemata korras, nagu kirjas nõutakse.

K. metskond. L. raiooni konstaablile.
12. juunil 1930. Nr. 370.

Teatan, et järgmised kodanikud on neile vastavate raiepiletite järele raiuda lubatud küttepuude asemel tarbepuid raiunud, mille tõttu neil raiutud puude eest juure maksta tuleb ja missugused summad administratiivkorras sissesundimisele kuuluvad, nimelt:

Järgnevad 11 isiku nimed.

Palun nimetatud summad sisse nõuda ja maksjate arvel ühekorraga mulle postiga ära saata.

Alus: Metsaseadus §§ 762 ja 763.

K. metsaülem (allkiri). Asjaajaja (allk.) P. M. K. metsk. L. raiooni konstaablile.
21. aug. 1930. Nr. 588.

E. asunduse kr. nr. 29 pidaja A. R. on temale 1930. a. pil. nr. 62 järele raiuda lu-

batud puumassist rohkem raiunud, mille tõttu temal on juure maksta 2 kr. 80 senti.

Palun selle summa R-ilt sisse nõuda ja maksja kulul mulle ära saata ühes käesoleva vahikirjaga.

Alus: Metsaseadus § 762.

K. metsaül. (allkiri). Asjaajaja (allkiri).

Vastus: On kohustatud (v. Krim. Kohtupid. Sead. § 1125⁺ ja Vene senati üldkogu seletused 1902. a. nr. 8 ja 1908. a. nr. 28).

2) Talu krundist käib läbi III klassi tee. Mõlemal pool teed on krundiomanik teinud okastraat-aiad. Teed mööda loomi ajades on lehm saba ümber traadi löönud ja selle tagant ära tõmmanud, ja teisel on hobune traadi otsa joosnud ja seal ennast raskesti vigastanud, nii et loom tuli maha lasta.

Loomade omanikud tahavad nõuda aiaomanikult kahjutasu, sest õnnetus olevat sündinud aia läbi. Tee on kraavideta ja aiast aiani 5 meetrit lai.

Kas krundiomanik võib oma krundi okastraadiga piirata, kui loom traadi otsas viga saab, kas aiaomanik on kohustatud kahju tasuma? Jaataval korral missuguse seaduse alusel?

Vastus: Kahjukannataja võib nõuda kahjutasu üldises tsiviil-nõudmise korras.

Välismailt.

Naer elupäästjana.

Naer aitab üle nii mõnestki raskusest. „Keep smiling“ ütlevad inglased. Kuid naer võib päästa ka elu — kui ainult suudetakse kõige kriitilisemal hetkel naerda, kui jätkub närve selleks, et naerda isegi siis, kui mõrtsuka laskeriist on juba laskevalmis, kui igal silmapilgul võib kosta saatulik pauk, kui elu ripub tõesti ainult veel niidi otsas. Ja seda teab jällegi kõi-

ge paremini inglased, sest Inglismaal juhtus järgmine klassiline lugu, mis on teada kõigil ja mis on mõeldav vast ehk ainult külmaverelise inglase juures. Mõne kuu eest suri Inglismaal, Broadmoor Criminal Asylum asutuses keegi William Henry Townsend, kes sai omal ajal kuulsaks ebaõnnestunud tapmiskatsega inglise peaministri Gladstone kallal. Mees oli pärit Shotimaalt ja miskipärast hirmus vi-

hane inglise peaministrile, nii vihane, et ta otsustas peaministrilt võtta elu. Roim pidi sündima klassilises kohas: Downingstreet nr. 10 maja juures. Kõik oli ette valmistatud, kõik oli läbi mõeldud ja siiski nurjus asi — ja ainult Gladstone naeru tõttu. Kui peaminister nägi shotlast, kes püstol käes tema silmis tormas, hakkas ta täiest jõust naerma. See naer segas mõrtsukat, viis ta täiesti tasakaalust välja, hävitas ta tahtejõu ja julguse. Mees laskis enese sõna lausumata kinni võtta, vanglasse viidi ta murtud inimesena. Kohutus seletas mõrtsukat, et Gladstone naer olevat olnud suurimaks ehmatuses tema elus. Nii et kunagi ei või teada, milleks naer on hea.

Moevargad.

Varguse piirid näivad olevat piiritud. Varastatakse kulduure ja nõõpnõelu, biberkasukaid ja vanu särke, kuulsaid maale ja sullepäid, salajasi dokumente ja poogen paberit, terveid maju, mis maha lõhutakse ja materjalina edasi müüakse ning ära veetakse, ja paar odavat lille, loomade karju ja tükk musta leiba, võõra nime ja teise ideid. Varastatakse ka juba moode, sest moodide ideed on kallid, nende eest makstakse suurt raha, kui nad veel pole suutnud vananeda. Moevarguse mõttele tuli vaene Pariisi õmblejanna, prl. Paillerot. Ettevõtlik naisterahvas asutas osatühisuse, mille liikmed kuulusid kõik väikesepalgaliste teenijate hulka, kes on ametis suurtes Pariisi moeärides. Neil inimestel on võimalus tutvuda uute modellidega, uute moodidega varem kui harilikudel surelikkudel ja nad märgivad üles kõik, mis huvitav ja mille eest raha makstakse. Sel teel saadud moed saadetakse Pariisi originaal „modellidena“ Ameerika Ühendriigesse, kust aina voolab raha osatühisuse liikmete taskusse. Idee iseenesest pole uus, moode on Pariisis varastatud nii kaua, kui Pariis on üldse mõõduandvaks moeilmale. Uus aga on idee läbiviimine — osatühisuse kaudu, ja just see läbiviimise viis on äridele kardetav. Varastatakse „en gros“, ükski äri ei või oma saladustele kindel olla, ükski äri ei tea, kas tema poolt kokkuseatud uudis pole juba ameeriklaste käes, kes niimoodi teevad Pariisi moode varem kui Pariis ise. Ameeriklased kasutavad ikka rohkem ja rohkem varaste teenistust, nende vastu pole leitud ühtki abinõu.

Kurjategija tunnistajana enda kasuks.

Ajakirjas „Kriminalistische Monatshefte“ kirjeldab saksa kriminaalkomissar Boenig juhtumit, kus keegi kurjategija suutis olla tunnistajaks enda kasuks. Asi seisab järgmises. Kaupmees X seisab kohtu all mitmesuguste pettuste toimepanemise eest. Ta viibis aga vabaduses, sest teatud kaitsjoni vastu vabastati ta vahi alt. Oma vabadust kasutas osav pettis selleks, et iseennast kombineerida tunnistajaks enda kasuks. Muidugi figureeris ta teise nime all kui tunnistaja ning terve värk oli võimalik ainult seetõttu, et kuritegu, mille toimepanemise eest kaal ärimees anti kohtu alla, harutati teise linna kohtus. Asi tuli lõpuks siiski ilmsiks, kuid see juhtum näitab, kui ettevaatlikult peavad toimima ka kohtud kurjategijatega ümberkäimisel. Ülaltähendatud kriminaalkomissar jõuab otsusele, et kohtus tuleb igakord tunnistaja isik kindlaks teha, ainult tunnistaja kutse ettenäitamine pole veel küllaldaseks tõenduseks sellele, et isik, kes näitab ette kutse, ja isik, kellele kutse saadatud, on sama inimene. Kutse võib ikka sattuda kuidagi kolmanda isiku kätte ja sarnane olukord võib saatuslikuks saada tervele protsessile, vabastades kurjategija teenitud karistusest.

Daktüloskoopia autokummidele.

See leidus tuleb muidugi Ameerika Ühendriigest, kus autosid ja autovabrikuid palju. Ühendriigis on umbes 450 vabrikut, kus valmistatakse kumme autodele. Iga vabrik valmistab muidugi autokumme omamoodi, nii et kummide väline külg, kummide muster on lahkuminev. Sellele tuleb lisaks veel see, et ühe ja sama vabriku autokummid ka veel erinevad üks teisest. Mustrites juhtub vigu, mis pole ühesugused ja lubavad kohe järelda, missuguse autoga on tegemist, kui auto jälgi kuskil leitakse. Peale selle vigastuvad kummid tarvitamisel, nii et nad näitavad erilisi tundemärke, millele järgi kaunis kindlasti võib üht autot eraldada teisest. Loomulikult ei saa asja võrrelda daktüloskoopiaga, viimase täpsuseni ei küüni muidugi autokummide jäljed kunagi. Los Angelesi kohtunik Chapman tuli esimesena mõttele registreerida autojäljed. Selleks võeti jälgedest jäljend erilise meetodi abil, mis samuti kohtunik Chapman leiutis, jäljend päevapildistati

ja mõodeti ning saadud andmed kanti kaardile, mis paigutati erilisse kartoteeki. On võimalik autokummide jälgede järgi isegi otsustada, kui suur on auto, kui raske ta on ja missuguse kiirusega ta umbkaudselt liigub. Kahjuks pole aga teada, missuguste teede kohta andmed käivad. Sellel Chapmani omapärasel kartoteegil on isegi edu olnud kurjategijate tabamisel. Los Angelesis tegutses mingisugune varaste salk, mille jälile saadi ja mille liikmed vangistati tänu andmetele, mis saadi autokummide kartoteegist.

Kingsepp kirurgina.

„Geraer Zeitung“ teatab ühest huvitavast juhtumist, mis olevat aset leidnud Ukrainas. Kievis tegutses pikemat aega keegi arst Nelski, kes oli kuulnud üle terve Väikevene. Tema oli paarstiiks, konsultandiks jne. mitmes haiglas. Igalpool kiideti tema oskust, ta suutis hädaohtlike lõikusi läbi viia külmavereliselt ja hästi. Arsti viga olevat seisnud ainult selles, et ta armastas liig palju opereerida. Seal, kus mõned arstid katsusid veel läbi ajada lõikuseta, asus dr. Nelski kohe opereerima. Lõikusenuga olewat tal liig kergesti kätte sattunud. Võrdlemisi lühikese aja jooksul võttis dr. Nelski ette 600 suuremat lõikust, mis kõik enam-vähem õnnestusid, mis ühtlasi töid arstile hüüdningena sõna „lõikaja“. Kuid siiski ei õnnestunud mehele kõik operatsioonid, kuid sellest palju ei kõneldud. Dr. Nelski osavus ei seisnud aga ainult operatsioonide läbiviimises, ta oskas ka otse imestamisväärselt hästi lõikehaavu kinni õmmelda; tema kohta räägiti, et ta õmblevat haavu kinni nii ruttu ja osavasti kui kingsepp taldu õmbleb saapa külge. Ja inimestel oli täieline õigus nii kõnelda. Selgus nimelt, kust on pärit dr. Nelski osavus. Tehti kindlaks, et kuulud kirurg pole keegi muu, kui endine kingsepp Kolesnikov. Ta varastas umbes üheksa aasta eest kellegi dr. Nelski dokumendid, kes maha tapeti. Kui dokumendid mehe käes olid, otsustas ta jätta senine amet ja hakata arstiks, hakata dr. Nelskiks. Mehel vedas elus ja ta jõudis kiiresti edasi, nii et ta juba mõne aasta pärast võis juhtida suuremaid haiglaid. Sellele kiirele karjäärile tegid võimud lõpu — muidu oleks „kirurg“ ei tea kui mitme inimese elu kaalule pannud oma lõikustega ja haavade kinniõmblemisega.

Vang — miljonär.

Ameeriklane Charles Davis muutus vanglas viibides miljonäriks — ilma et ta ise oleks sõrmegi liigutanud sarnase varanduse soetamiseks. Ta pääsis hiljuti vanglast pärast viieaastast kinniviibimist ja võib nüüd elada rikka inimesena. Mees sattus omal ajal vanglasse vastuhakkamise pärast politseile, kusjuures vastuhakkamise põhjuseks oli tühine asjaolu, et aga tarwitusele võeti laskeriistad, määras kohus rängema karistuse. Enne vanglasse sattumist oli mehel väike keemiavabrik, mis kuidagi toitis Davis'it ja tema perekonda. Pärast mehe areteerimist hakkas tema naine vabrikut juhtima ja oskas seda teha väga osavasti, nii et vabriku väärtus tõusis iga aastaga, samuti ka sissetulekud. Paari aasta pärast tegi üks suurem ettevõtte naisele ettepaneku ära müüa vabrik 1,8 miljoni dollari eest. Et naine oli oma mehega tülli sattunud ja ei mõelnudki enam mehega pärast selle vabakssaamist koos elama hakata, otsustas ta ettepaneku vastu võtta ja vabriku ära müüa. Mees sai sellest muidugi vanglas teada ja andis asjaajamise advokaadi kätte, kes protesteeris müümise vastu, kuna mees ei kinkinud vabrikut naisele vanglasse minnes, vaid usaldas ainult tema kätte asjaajamise. Protsess kestis kaua aega, kõik instant-sid käidi läbi, kusjuures lõpuinstants otsustas tunnistada ostu-müügi lepingu seadlikuks, kohustas aga ettevõtte maksma ostusummast miljon dollarit mehele.

Kuidas varastatakse kalliskive.

New-Yorgis pandi mõne aja eest toime kalliskivide vargus, mille läbiviimine sündis otse geniaalselt, nii et ainult kahetseda tuleb, et varas terve oma osavuse ja intelligenti rakendas ainult kuritegevusele. Ühe suurema kalliskivide äri aknale oli pandud välja suurepärane ehteasi, kaelaehet, mis koosnes briljantidest ja mille hind oli 50.000 dollarit. On arusaadav, et äriomanik seda ehteasja kait-ses rohkem kui muid asju ja alati selle järele valvas. Ühel ilusal päeval tuli lõunapaiku ärisse keegi hästi riietatud noorhärä, kes tahtis ehteasja lähemalt vaadelda. Müüja andis salaja märku omanikule, nagu varem kokku räägitud, ning läks akna juure kaelaehete toomiseks, mille andis ostja kätte. Omanik pidas noormeest teravalt silmas. Ostja võttis taskust suurendusklaasi ja hakkas väga tä-

helepanelikult kive uurima. Nähtavasti meeldis talle ehe ja ta tunnistas omanikule, et asi olevat haruldaselt ilus. Siis näitas ta ühele rinnaõelale vaateaknal ja tähtendas, et see õige hästi sobib kaelaehete juure. Müüja läks akna juure rinnaõela tooma, ka omanik vaatas akna poole, see kestis vaevalt üks sekund, sellest ajast aga jätkus kelmile. Kaelaehet oli kadunud: juveliir tormas noormehe kallale ja nõudis ehte tagasi, kuid noormees vaatas kurjalt omaniku otsa, oli sügavalt haavunud ja ütles, et ta ehte juba tagasi andis, „kas teie siis arvate, et olen varas“, küsis vihane ostja. Omanik ei soovinud tõsta lkisa, vaid tahtis ehte tagasi saada. Põlnud mingit kahtlust, et ehteasi oli noormehe käes. Ei jäänud muud üle, kui toime panna ostja põhjalik läbiotsimine. Võõras täitis omaniku soovi, kuigi vastu-meelt. Ta võttis rahulikult maha kuue ja viskas selle lauale. Omanik vajutas paarile nupule ja varsti olid kohal politseinikud. Nende abil toimetati siis läbiotsimine. Noormees võttis enese ihualasti — leida põlnud midagi. Terve ruum otsiti põhjalikult läbi, kuid asjatult. Ehe oli kadunud, nagu oleks ta vajunud maa alla. Üks politseinikest andis omanikule nõu, lasta noormees viia politsei jaoskonda paremaks läbiotsimiseks. Juveliir oli sellega päri ja mindi lähemasse komissariaati. Sel puhul kogunes äri ümber hulk uudishimulisi, kes saatsid juveliiri, noormees ja politseinikke jaoskonda, teel ju-

veliirilt pärides, mis õieti lahti on. Komissariaadis algas läbiotsimine uuesti ja ei annud paremaid tagajärgi kui läbiotsimine kalliskivide äris. Noormees tuli vabastada, kes pealegi ähvardas kaevata juveliiri kohtusse ja nõuda temalt kahjutasu. Mõne aja pärast sai politsei teada, et otsitud ehteasi on ilmunud müügile ja et varastatud kraamiga kaubitsejad kauplevad kaelaehetega. Ehe saadi kätte ja mõningate otsimiste tagajärjel ka varas ise. Selleks otus ikkagi see noormees, kes lõpuks ka jutustas, missuguse triki abil ta varguse toimetas. Ta rääkis kolku sõbraga, kes talle aitas asja viia läbi. Äris pani tema ehteasja juveliiri taskusse, kust muidugi keegi asja otsida ei teadnud ja ei otsinudki. Varas kalkuleeris aga päris õieti, et asi äris lõpeb kahtlemata sellega, et tuleb minna komissariaati. Nüüd astusid tegevusse ta sõbrad. Kui politseinikud, varas ja omanik ilmusid tänavale, võttis neid vastu suur uudishimuliste hulk, kelle seas olid ka varga sõbrad, kes õieti olidki inimeste kogunemise tekitajaiks. Sõbrad katsusid juveliiri lähedale pääseda, temale kõiksuguseid küsimusi areteerimise kohta esitades. See kõik õnnestus ja alles siis sündis vargus: sõbrad võtsid äriomaniku taskust ehteasja, kust omanik ei teadnud teda otsida, mistõttu vargus oli kerge viia läbi. Komissariaadis teistkordsel läbiotsimisel muidugi enam midagi leida ei võidud.

Väljaandja: **Kohtu- ja sisem. administratiiv-ala kirjastus.** Vastutav toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s i .

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised isikutunnistused:

Repnau, Johanna Jaani tütar, välja antud Kolga vallavalitsuselt 23. 4. 20 a. nr. 1300. (26136)
Schmidt, Aleksander, välja antud Kaarma-Suure vallavalitsuselt 28. 7. 20 a. nr. 166. (26307)
Punon, Arnold, välja antud Kaarma-Suure vallavalitsuselt 17. 4. 28 a. nr. 1190. (26308)
Kuldsaar, Mihail, välja antud Kaarma-Suure vallavalitsuselt 3. 5. 27 a. nr. 938. (26311)
Marson, Minna, välja antud Kuressaare politsei jaoskonna ülemalt 6. 12. 19 a. nr. 1415. (26312)

Väli, Ivan, välja antud Loona vallavalitsuselt 27. 1. 20 a. nr. 344. (26306)
Viskus, Gustav, välja antud Loona vallavalitsuselt 28. 10. 27 a. nr. 118. (26313)
Vapper, Juhan, välja antud Torgu vallavalitsuselt 4. 1. 29 a. nr. 1561. (26315)
Ramat, Melanja, välja antud Kaarma-Suure vallavalitsuselt 21. 9. 23 a. nr. 238. (26319)
Kõrge, Emmeline, välja antud Lummada vallavalitsuselt 23. 8. 21 a. nr. 1272. (26321)
Kadarik, Aleksei, välja antud Mustjala vallavalitsuselt 28. 10. 22 a. nr. 1192. (26323)

- Kokk, Mart, välja antud Torgu vallavalitsuselt 28. 12. 21 a. nr. 1214. (26318)
- Sarapu, Aleks., välja antud Pihla vallavalitsuselt 19. 4. 21 a. nr. 864. (26324)
- Suurma, Armo-Krist, välja antud Kihelkonna vallavalitsuselt 16. 3. 28 a. nr. 709. (26325)
- Lember, Juhan, välja antud Pihla vallavalitsuselt 20. 1. 20 a. nr. 147. (26326)
- Einberg, Aleksander, välja antud Nõmme jaoskonna politseikomissariilt 12. 1. 1927 a. nr. 920. (26329)
- Sadam, Jakob, välja antud Lummada vallavalitsuselt 23. 5. 27 a. nr. 1193. (26330)
- Sokk, Jüri, tubakamüügiluba, välja antud E. P. Valga osakonnalt 4. 1. 30 a. nr. 138. (44217)
- Klaamann, Artur Jaani poeg, välispass nr. 4470, välja antud Politsei peavalitsuselt 24. 8. 25 a. (44218)
- Kubi, Peeter, hobusepass nr. 477, välja antud Vana-Antsla vallavalitsuselt 22. 12. 1920 a. (44219)
- Tomson, Jüri Jüri poeg, välja antud Seliste vallavalitsuselt 23. 12. 19 a. nr. 786. (16908)
- Tomingas, Jüri Jaani poeg, välja antud Võlga vallavalitsuselt 21. 2. 25 a. nr. 28. (16909)
- Hanschmidt, Jakob Jaagu poeg, välja antud Laiksaare vallavalitsuselt 28. 8. 1922 a. nr. 42. (16910)
- Liidor, Viido, välja antud Naissaare vallavalitsuselt 28. 1. 24 a. nr. 5. (26008)
- Mällö, Emil Karli poeg, välja antud Lustivere vallavalitsuselt 1. 7. 27 a. nr. 39. (44221)
- Kala, Johannes, välja antud Kastre-Võnnu vallavalitsuselt 29. 5. 25 a. nr. 533.
- Sivi, Rudolf Jaani poeg, välja antud Jõhvi alevivalitsuselt 15. 5. 30 a. nr. 991.
- Õunapu, Eduard, välja antud Mäetaguse vallavalitsuselt.
- Tombach, Alfred Villemi poeg, välja antud Paasvere vallavalitsuselt 5. 1. 28 a. nr. 789.
- Lõõnik, Johannes Marie poeg, välja antud Vohnja vallavalitsuselt 13. 3. 25 a. nr. 197.
- Kristelstein, Karl Abrami poeg, välja antud Vohnja vallavalitsuselt 30. 12. 19 a. nr. 285.
- Mitrovsky, Jurka Jaani poeg, välja antud Pindi vallavalitsuselt 24. 4. 29 a. nr. 442.
- Pirnpuu, Feodosja Mihaili tütar, välja antud Mäe vallavalitsuselt 18. 12. 24 a. nr. 886. (44227)
- Tammik, Jaan Hansu poeg, välja antud Jõõpre vallavalitsuselt 14. 12. 19 a. nr. 41. (44223)
- Nurk, Liisa-Pauliine Karli tütar, välja antud Haljala vallavalitsuselt 21. 1. 19 a. nr. 883.
- Urb, Klaudius Adami poeg, välja antud Erastvere vallavalitsuselt 20. 12. 20 a. nr. 1040. (44225)
- Valsberg, Vera (Veronika) Juku tütar, (sünd. Tiiras), välja antud Karula vallavalitsuselt 13. 3. 20 a. nr. 988.
- Käo, Aleksandra Jüri tütar, välja antud Paju vallavalitsuselt 6. 6. 23 a. nr. 26.
- Grossberg, Johannes Tooma poeg, välja antud Paju vallavalitsuselt 23. 8. 23 a. nr. 58.
- Kattai, Jaan Juhani poeg, välja antud Valga maakonna politsei ülemalt 4. 8. 22 a. nr. 82.
- Tamm, Melanie Jüri tütar, välja antud Valga maakonna politsei ülemalt 3. 2. 20 a. nr. 6645.
- Krevald, Minna Jaani tütar, välja antud Uue-Antsla vallavalitsuselt 2. 3. 20 a. nr. 533.
- Hiir, Elisabeth Mangluse tütar, välja antud Valga linna politsei ülemalt 22. 12. 19 a. nr. 2744.
- Anderson, August Johani poeg, välja antud Valga jaoskonna politseikomissariilt 15. 1. 27 a. nr. 1849.
- Rüütel, Peeter Karli poeg, välja antud Sangaste vallavalitsuselt 19. 9. 24 a. nr. 85.
- Nõmmik, Johannes, Vana-Vändra vallavalitsuselt 7. 7. 25 a. nr. 603/246689. (15721)
- Rõõmussar, Otto Voldo poeg, välja antud Uue-Vändra vallavalitsuselt 18. 2. 26 a. nr. 16/286/332. (15722)
- Blau, Hans Jüri poeg, välja antud Pärnu linna jaoskonna politseikomissariilt 1929 a. juulikuus. (15724)
- Mangusson, Jaan Manguse poeg, välja antud Uue-Vändra vallavalitsuselt 13. 1. 20 a. nr. 127. (15726)
- Riipulk, Peet Ado poeg, välja antud Uue-Vändra vallavalitsuselt 23. 7. 28 a. nr. 83/354677. (15727)
- Assafrei, Jüri Jaani poeg, välja antud Särevere vallavalitsuselt 28. 4. 25 a. nr. 146/238965. (15728)
- Allik, Alice Mihkli tütar, välja antud Peetri vallavalitsuselt 1922 a. (735)

- Pärnik, Toomas Tooma poeg, välja antud Kärü vallavalitsuselt 23. 12. 19 a. nr. 200. (15920)
- Vahtra, Tõnis Ado poeg, välja antud Vana-Vändra vallavalitsuselt 22. 8. 22 a. nr. 1598. (15921)
- Pihelgas, August Karli poeg, välja antud Vana-Vändra vallavalitsuselt 20. 11. 29 a. nr. 120. (15983)
- Bergman, Adolf Antoni poeg, välja antud Vana-Vändra vallavalitsuselt 1. 7. 24 a. nr. 261/083403. (15927)
- Enson, Jakob Jaani poeg, välja antud Seliste vallavalitsuselt 13. 12. 27 a. nr. 182. (16912)
- Paolberg, Jaan Jüri poeg, välja antud Seliste vallavalitsuselt 1921 a. nr. 313. (16913)
- Hormann, Ludmilla Jaani tütar, välja antud Seliste vallavalitsuselt 24. 10. 22 a. nr. 1283. (16914)
- Entson, Jaan Ado poeg, välja antud Seliste vallavalitsuselt 2. 12. 19 a. nr. 151. (16915)
- Steinberg, Julius Juhani poeg, välja antud Kohtla vallavalitsuselt 9. 3. 21 a. nr. 921. (16916)
- Pärdijaan, Aleksander Jakobi poeg, välja antud Seliste vallavalitsuselt 23. 12. 19 a. nr. 765. (16917)
- Perdi, Olga Jakobi tütar, välja antud Seliste vallavalitsuselt 17. 12. 19 a. nr. 481. (16918)
- Tšernilovsky-Sokol, Mihail Vladimiri poeg, välja antud Narva linna politsei ülemalt 28. 6. 22 a. nr. 31499. (2238)
- Mollo, Anna Ivani tütar, välja antud Narva vallavalitsuselt 16. 8. 21 a. nr. 1711. (2238)
- Gulina, Anastasia Jakobi tütar, välja antud Narva vallavalitsuselt 22. 4. 21 a. nr. 1398. (2237)
- Šaitor, Timofei Peetri poeg, välja antud Narva linna politsei ülemalt 27. 8. 23 a. nr. 2391/082703. (22285)
- Adamson, Jenny Gottliebi tütar, välja antud Narva linna politsei 1. jaoskonna ülemalt 15. 4. 25 a. nr. 224. (22286)
- Logusov, Ivan Feodori poeg, välja antud Vasknarva vallavalitsuselt 19. 9. 27 a. nr. 1151/558981. (22114)
- Golubkov (end. Vasiljev), Maria Vasilii tütar, välja antud Naroova vallavalitsuselt 9. 5. 22 a. nr. 1861. (2240)
- Vattmann, Johannes Jaani poeg, välja antud Narva linna politsei 1. jaoskonna ülemalt 9. 7. 25 a. nr. 371. (22289)
- Lulla, Uljana Madise tütar, välja antud Naroova vallavalitsuselt 3. 5. 21 a. nr. 1438. (2239)
- Panov, Andrei Dimitri poeg, välja antud Narva vallavalitsuselt. (2333)
- Feldmann, Gustav Hansu poeg, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 1. 7. 21 a. nr. 13212. (24778)
- Blum, Peeter Jakobi päev, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 20. 9. 23 a. nr. 917. (24779)
- Glubakov, Nikifor, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 15. 4. 25 a. nr. 398. (24780)
- Glubakov, Evdokia, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 9. 3. 20 a. nr. 9955. (24780)
- Tenn, Johannes Jaani poeg, välja antud Haaslava vallavalitsuselt 21. 12. 21 a. nr. 950. (24781)
- Johanson, Viido Jaani poeg, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 17. 12. 19 a. nr. 4482. (24782)
- Limonov, Georg-August Pauliine poeg, välja antud Tartu linna politsei 1. jaoskonna ülemalt 9. 3. 23 a. nr. 251. (24783)
- Soe (Sussi), Arnold Karl-Gustavi poeg, välja antud Tartu linna 3. jaoskonna politseikomissarilt 3. 8. 27 a. nr. 473. (24784)
- Maurus, Julie Joosepi tütar, välja antud Rakvere linna politsei ülemalt 7. 1. 20 a. nr. 3884. (24785)
- Mikkel, Liine Mihkli tütar, välja antud Kastre-Võnnu vallavalitsuselt 23. 12. 19 a. nr. 418. (24787)
- Koslova, Klavdia Matvei tütar, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 13. 9. 24 a. nr. 685. (24788)
- Kerner, Karl-Oskar Karli poeg, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 21. 12. 25 a. nr. 1200. (24789)
- Kreutzberg, Marie Gotthardi tütar, välja antud Tartu 3. jaoskonna politseikomissarilt 13. 6. 27 a. nr. 285. (24790)
- Vint, Aleksei Jaani poeg, välja antud Tallinna 3. jaoskonna politseikomissarilt 13. 7. 28 a. nr. 456. (26149)
- Padar, August Adami poeg, välja antud Kõnnu vallavalitsuselt 19. 1. 27 a. nr. 6. (26150)
- Mittu, Jaan Madise poeg, välja antud Võhmuta vallavalitsuselt nr. 171. (26151)
- Vasar, August Villemi poeg, välja antud Suuremõisa vallavalitsuselt 10. 6. 27 a. nr. 70/562405. (26153)

- K a l a, Mart Hansu poeg, välja antud Pe-
ningi vallavalitsuselt 17. 3. 20 a. nr.
1182. (26148)
- N e i, Jakob Hansu poeg, välja antud Tal-
linna 6. jaoskonna politseikomissariilt 19.
12. 28 a. nr. 797. (27008)
- I n o v l o t s k y, Jankel Mooses-Haimi p.,
välja antud Tartu linna 1. jaoskonna po-
litseikomissariilt 21. 3. 28 a. nr. 1901.
(27009)
- Õ u n a p u u, Aleksander Mihkli poeg, väl-
ja antud Tartu linna 1. jaoskonna polit-
seikomissariilt 25. 6. 26 a. nr. 759.
(27010)
- S a a r t s, Friedrich Kristjani poeg, välja
antud Pärnu maakonna politsei linna
jaoskonna ülemalt 26. 6. 23 a. nr. 1357.
(27011)
- K a r l s o n, Jaan Hindreku poeg, välja an-
tud Pärnu maakonna politsei linna jaos-
konna ülemalt 12. 6. 24 a. nr. 629.
(27012)
- R u m e s s e n, Helene-Rosalie, välja antud
Tapa jaoskonna politseikomissariilt 8. 8.
28 a. nr. 85. (23636)
- B o g d a n o v, Johannes Tatjana poeg,
välja antud Tallinna 3. jaoskonna polit-
seikomissariilt 8. 7. 29 a. nr. 365.
(23637)
- R i s t i k i v i, Liisa, välja antud Massu val-
lavalitsuselt 30. 12. 19 a. nr. 489.
(26219)
- V i i t a l, Ludvig, välja antud Massu valla-
valitsuselt 30. 12. 19 a. nr. 745. (26220)
- P e e k m a n n, Rosalie, välja antud Luiste
vallavalitsuselt 16. 12. 19 a. nr. 95.
(26221)
- H e i n l u h t, Anna, välja antud Massu val-
lavalitsuselt 18. 12. 19 a. nr. 250.
(26222)
- M a r i p u u, Erina, välja antud Massu val-
lavalitsuselt 31. 12. 19 a. nr. 752.
(26223)
- M õ n n i k u s, Miina, välja antud Saulepi
vallavalitsuselt. (26224)
- R e e d e r, Kristjan, välja antud Paatsalu
vallavalitsuselt 18. 1. 21 a. nr. 708.
(26225)
- A l l i k, Mihkel, välja antud Hellamaa val-
lavalitsuselt 23. 2. 21 a. nr. 674. (26226)
- T i i t m a, Aleksei, välja antud Maasi val-
lavalitsuselt 4. 3. 27 a. nr. 16. (26227)
- V o l b e r g, Leena Johani tütar, välja an-
tud Tallinna linna politsei 1. jaoskonna
ülemalt 2. 12. 19 a. nr. 1270. (26801)
- F r e i b e r g, Emma Jaani tütar, välja an-
tud Tallinna 2. jaoskonna politseikomis-
sariilt 16. 8. 27 a. nr. 526. (26802)
- K ö ö n v e r k, Johannes Tõnu poeg, välja
antud Tallinna 2. jaoskonna politseiko-
missariilt 16. 2. 29 a. nr. 1967. (26803)
- L e p p, Aleksander Eduardi poeg, välja
antud Tallinna linna politsei 2. jaoskon-
na ülemalt 24. 3. 23 a. nr. 477. (26804)
- K u u l, Arnold Mihkli poeg, välja antud
Tallinna 2. jaoskonna politseikomissariilt
15. 9. 27 a. nr. 887. (26805)
- R ä t s e p, Aleksander Mardi poeg, välja
antud Tallinna 3. jaoskonna politseiko-
missariilt 13. 8. 27 a. nr. 511. (26807)
- U n t, Karl Karli poeg, välja antud Tallinna
linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 21.
7. 25 a. nr. 2028. (26808)
- L u t s, Johanna, välja antud Viljandi linna
politsei jaoskonna ülemalt 12. 11. 24 a.
nr. 1571. (26809)
- B o r s k a j a, Anna, välja antud Petseri
vallavalitsuselt nr. 127/28.
- P e t r o v a, Varvara, välja antud Irboska
vallavalitsuselt nr. 6128.
- V a n j u k o v, Semjon, välja antud Senno
vallavalitsuselt nr. 224.
- G r o m o v a, Agafja, välja antud Irboska
vallavalitsuselt nr. 672/195735.
- M i k u š k i n, Vassili, välja antud Irboska
vallavalitsuselt nr. 1140/166911.
- P i l p a k, Julius Andruse poeg, välja antud
Sadama jaoskonna politseikomissariilt 19.
9. 27 a. nr. 66. (27201)
- R a u d, Ernst Aleksandri poeg, välja antud
Tallinna linna politsei 5. jaoskonna üle-
malt 7. 9. 25 a. nr. 2086. (27202)
- K a n g u r, Jüri Mihkli poeg, välja antud
Linna politseikomissariilt Pärnus 6. 3.
27 a. nr. 673. (27203)
- S t u l j ä r v, Theodor, välja antud Kulje
vallavalitsuselt. (26715)
- R a b b a, Ernst, välja antud Telliskopi
jaoskonna politsei abikomissariilt 3. 2.
27 a. nr. 1229. (26716)

Raua- ja teraskaupu,

laskeriistu,

laskemoona,

jahitarbeid ja
liuraudu

Soovitab odavate hindadega

M. Männil & Ko

Tallinn, Pikk 13, telef. 431-49.

Restoraan

Restoraan

„Teaterkelder“

Jaani tänav 5. * Saksa teatri majas. * Kõnetraat 565

Kodu- ja välismaa

liköörid,

veinid,

napsid

ja õlled

Soe hommikueine suures väljavalikus kella 10—1. Lõuna kella 1—5

Eeskujulik köök * Odavad hinnad

Söögid à la carte igal ajal. Muusika kella 7—¹/₂12

Vastutav ökonom

Kõige kallim maailmas

on tervis, energia, tahtejõud ja närvide tugevus!

Kui Teie juba varakult olete kaotanud need kallid varad või olete astunud 50. eluaastasse, siis aitab kiirelt ja kindlalt

Quell-Calcanit nr. 9

valmistatud ülikooli-professorite dr. Emmerich'i ja dr. Loew'i uurimuste põhjal. See preparaat annab Teile juba lühiajalisel tarvitamisel tagasi Teie jõu ja tõsise elurõõmu. See tõsiasi on leidnud kinnitamist sadade soovitude ja väljapaistvate isikute tänukirjade näol.

Quell-Calcanit nr. 9 võib kujuneda sõna tõsisel mõttes edukuse allikaks, sest tema mineraalühendite kõrgeväärtuslik koosseis annab jõudu mõtete kogumiseks ja töömaterjali peajudele. Viimastest oleneb kogu mõtlemine ja tegutsemine ning seepärast vajavad peajud eeskätt terveid närve. Närvid paranevad ja püsivad tervetena Quell-Calcanit nr. 9 — närvide toiteolluste abil, mis Teile võimaldab rohkem korda saata kui teised.

Palume proovida ja veenduda meie Quell-Calcanit nr. 9 täielises headuses.

Originaal-karbi — jätkub 4—5 kuuks — hind on ainult 20 krooni, järelmaksusaadetisena hind kõrgem. Muud saatekulud jäävad meie kanda.

Quell-Calcanit-Vertrieb

**Münster
i W.**